

"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

№ 176 (6859)

**Xankəndinin Azərbaycan
iqtisadiyyatında rolu**

15

28 sentyabr 2023-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Sarsılmaz birliyimizin təcəssümü

3

**Dövrün mənzərəsini
ədəbiyyatımızda canlandıran
böyük ziyalı**

*Mir
Cəlal*

4

**Ruben Vardanyan "Laçın"
sərhəd-buraxılış məntəqəsində
saxlanılıb**

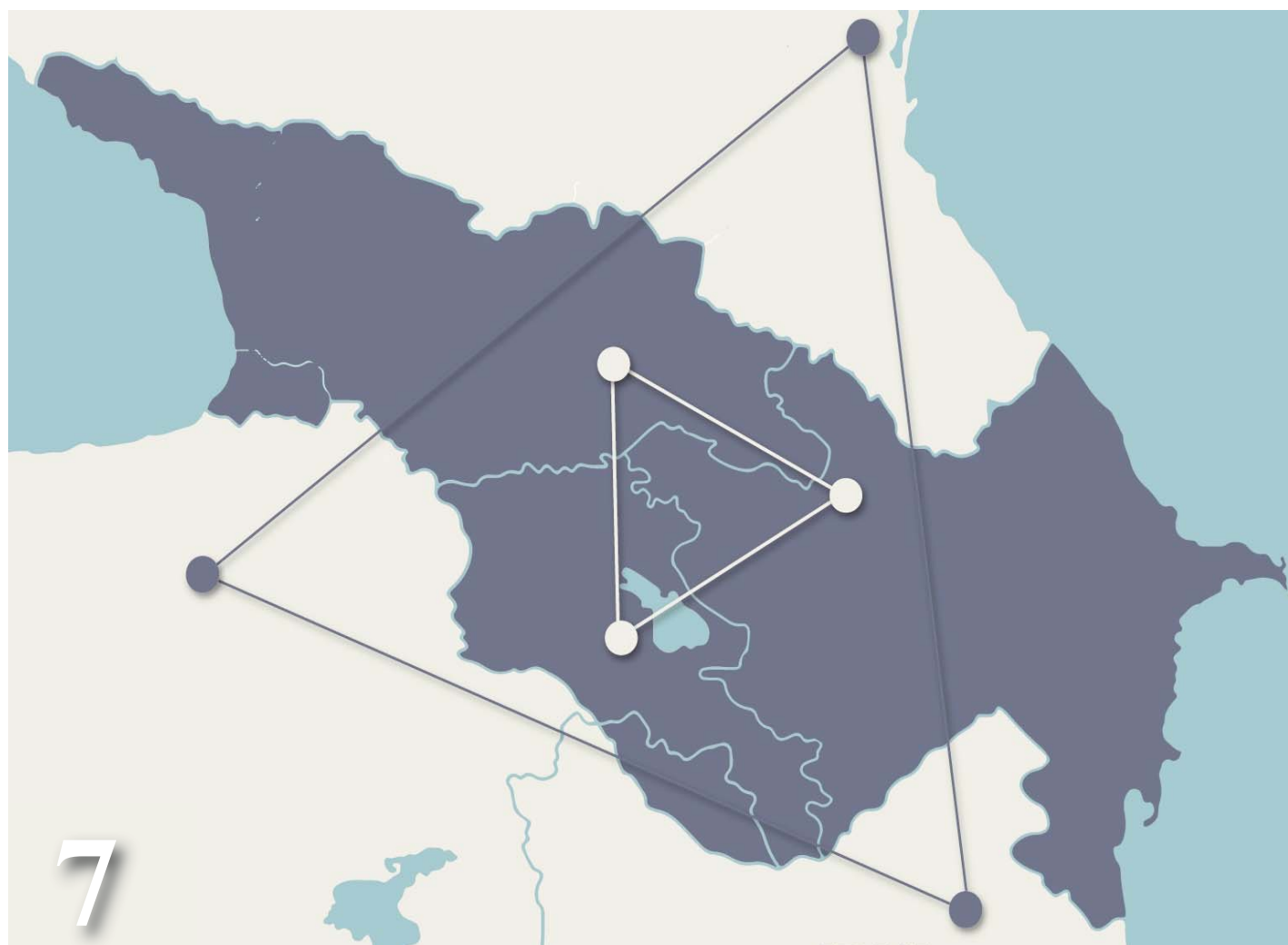
4

**Ölkəmizdə uşaq intiharlarının
sayı çoxalır: səbəb NƏDİR?**

16

Cənubi Qafqazda YENİ KONFIGURASIYA

7

**Ermənilərin
gedişində məqsəd
axtaranlara!..**

9

Bibisi-nin balası

14

“Antiterror tədbirləri zamanı mülki əhaliyə ziyan dəyməyib”

Prezident İlham Əliyev ABŞ Prezidentinin xüsusi nümayəndəsini, Dövlət katibinin köməkçisini və Dövlət Departamentinin Qafqaz danışıqları üzrə baş müşavirini qəbul edib

Prezident İlham Əliyev sentyabrın 27-də ABŞ Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi, ABŞ-ın Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAID) rəhbəri Samanta Paueri, ABŞ Dövlət katibinin Avropa və Avraziya məsələləri üzrə köməkçisi Yuri Kimi və ABŞ Dövlət Departamentinin Qafqaz danışıqları üzrə baş müşaviri Lui Bononu qəbul edib.

Görüşdə Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində həyata keçirilmiş antiterror tədbirləri nəticəsində yaranmış hazırkı vəziyyət barədə fikir mübadiləsi aparıldı.

Yüzlərlə hərbi texnika, silah-sursat və hərbi təchizat mallarının müsadirə olunduğunu vurğulayan Azərbaycan Prezidenti bildirdi ki, ölkəmizdə akkreditə olunmuş xarici ölkələrin hərbi nümayəndələri və BMT-nin Rezident Əlaqələndirici Ofisinin nümayəndəsi də toplanmış silah və hərbi texnikaya baxıblar.

Hazırda qanunsuz erməni silahlı qüvvələrinin tərk-silah edildiyini deyən Prezident İlham Əliyev onların Azərbaycan ərazisindən çıxarılması prosesinin həyata keçirildiyini bildirdi.

Azərbaycan Prezidenti qeyd etdi ki, anti-

terror tədbirləri zamanı mülki əhaliyə ziyan dəyməyib, hədəf ancaq qanunsuz erməni silahlı birləşmələri və hərbi obyektlər olub. Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərin hüquqlarına toxunan Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki, Azərbaycanda yaşayan digər etnik azlıqlar kimi, onların da hüquqları ölkə qanunvericiliyi və beynəlxalq öhdəliklər çərçivəsində təmin ediləcək.

Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, Azərbaycanın nümayəndələri ilə Qarabağın erməni sakinlərinin təmsilçiləri arasında reintegrasiya istiqamətində dialoq aparılır.

Ərazidə infrastrukturun bərpası ilə bağlı işlərin aparıldığını vurğulayan Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın erməni sakinlərə humanitar yardımlar göndərdiyini bildirdi, yardımların göstərilməsi ilə bağlı Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi ilə də əməkdaşlığın həyata keçirildiyini dedi.

Dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, rəsmi Bakı ölkəmizdə akkreditə olunmuş BMT-nin Rezident Əlaqələndirici Ofisinin yaxın zamanda Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinə səfərinin təşkilinə hazırdır. Söhbət zamanı bölgədə sabitliyin təmin edilməsi və yerli ermənilərlə dialoqun vacibliyi vurğulandı.

“Dünya Məskunlaşma Günü Azərbaycanda qeyd ediləcək”

Prezident İlham Əliyev BMT-nin Məskunlaşma Proqramının icraçı direktorunu qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 27-də BMT-nin Məskunlaşma Proqramının (UN-Habitat) icraçı direktoru xanım Maimuna Mohd Şərifini qəbul edib. Prezident İlham Əliyev Maimuna Mohd Şərifin ölkəmizə səfərindən məmnunluğunu ifadə etdi.

Dövlətimizin başçısı İkinci Azərbaycan Milli Şəhərsalma Forumunun keçirilməsinin müsbət addım olduğunu dedi, ötən il Ağdam şəhərində birinci forumun uğurla təşkil edildiyini vurğuladı. Azərbaycan Prezidenti Zəngilanda keçiriləcək builki forumun gündəliyinin çox zəngin olduğunu bildirdi, bu tədbir çərçivəsində Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin arxitektura və şəhərsalma üzrə nəzirlərinin toplantısının baş tutacağını qeyd etdi. Prezident İlham Əliyev Dünya Məskunlaşma Günü'nün də Azərbaycanda qeyd ediləcəyinin müsbət addım olduğunu dedi.

Maimuna Mohd Şərif ölkəmizin təşkilatın fəaliyyətinə göstərdiyi dəstəyi və verdiyi maliyyə yardımlarını müsbət addım kimi qiymətləndirdiyini diqqətə çatdırdı.

Prezident İlham Əliyev Təşkilatın fəaliyyətinin Azərbaycan dövləti tərəfindən bundan sonra da dəstəklənəcəyini qeyd etdi.

UN-Habitat tərəfindən “ağıllı şəhər” konsepsiyasının müxtəlif aspektləri üzrə görülmüş işlər barədə məlumat verən qonaq ölkəmizin Dünya Məskunlaşma Günü ilə bağlı keçiriləcək tədbirə ev sahibliyi etməsinə gö-

rə minnətdarlığını bildirdi. O, Zəngilanda keçiriləcək İkinci Azərbaycan Milli Şəhərsalma Forumunun əhəmiyyətinə toxundu, bu tədbirin urbanizasiya ilə bağlı dünyada gedən proseslərin müzakirəsi üçün yaxşı imkan yaratdığını dedi. Bu yaxınlarda Nyu-Yorkda Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri sammitində iştirakına toxunan Maimuna Mohd Şərif həmin tədbirdə iqlim dəyişikliyi və urbanizasiya məsələləri ilə bağlı geniş fikir mübadiləsinin aparıldığını və bu mövzuların Azərbaycanda həyata keçirilən işlərlə də sıx bağlı olduğunu vurğuladı.

Iqlim dəyişikliyi və urbanizasiyanın Azərbaycan üçün çox mühüm məsələlər olduğunu bildirən dövlətimizin başçısı BMT-nin Məskunlaşma Proqramının icraçı direktorunun ölkəmizə keçən ilki səfərindən ötən müddət ərzində işğaldan azad edilmiş torpaqlarımızda genişmiqyaslı yenidənqurma işlərinin həyata keçirildiyini bildirdi. Keçmiş məcburi köçkünlərin artıq 2 şəhər və 3 kəndə yerləşdirildiyini və bu prosesin davam etdirildiyini vurğulayan Prezident İlham Əliyev Maimuna Mohd Şərifin ölkəmizə səfəri zamanı bu sahədə gedən işlərlə yaxından tanış olacağına ümidvarlığını ifadə etdi.

Iqlim dəyişikliyi məsələsinə toxunan Azərbaycan Prezidenti bərpaulunan enerji sahəsində ölkəmizdə görülmüş işlərin də bu məsələyə töhfə verdiyini vurğuladı, işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə 500 meqavata yaxın günəş və külək enerjisinin istehsalı ilə bağlı 2 layihənin icra olunduğunu bildirdi.

Malayziyanın nüfuzlu qəzetlərindən və internet xəbər portallarından olan “Astro Awani”də “Etnik təmizlik” yalanının arxasındakı gerçək” sərlövhəli məqalə yayımlanıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, ölkəmizin Malayziyadakı səfirliyinin müşaviri Elsevər Salmanovun müəllifi olduğu məqalədə 44 günlük Vətən müharibəsi, habelə 2020-ci il 10 noyabr tarixli üçtərəfli Bəyanatın imzalanmasından sonra Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin həyata keçirdiyi cavab xarakterli bütün tədbirlərin, xüsusilə də 19-20 sentyabr tarixli lokal xarakterli antiterror tədbirlərinin beynəlxalq hüquq baxımından sülhə məcburetmə tədbirləri kimi qiymətləndirilməli olduğu vurğulanıb. Sözügedən hər bir tədbirdən sonra beynəlxalq hüququn tələblərinə bir addım daha yaxınlaşıldığı, 19-20 sentyabr tarixli lokal xarakterli antiterror tədbirlərinin 3 ildir Azərbaycanın təkrarladığı

“Etnik təmizlik” yalanının arxasındakı gerçək

Malayziya nəşri Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindəki antiterror tədbirlərindən yazır

ğı xəbərdarlıqların nəticəsi olduğu, Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni sakinlərin nümayəndələri ilə görüşlərin rejonunda sülhün təsis istiqamətində mühüm bir addım olduğu, Azərbaycanın sülh və dialoq təşəbbüslərinə baxmayaraq bəzi Qərb hökumətlərinin təlimatları istiqamətində mediada “etnik təmizlik” yalanı uydurulduğu diqqətə çat-

Despite the attempts by Azerbaijan to create an environment of peace and dialogue, publishing “ethnic cleansing” news in line with the instructions of some Western Governments about those who did not choose to live in Azerbaijan and immigrated voluntarily, do not serve for GOOD and Right. In all news in this context, the following expression is frequently used: “Karabakh region, which belongs to Azerbaijan at the international level, but the majority of which is Armenians”.

dırılıb. Bütün bunların əsl səbəbləri əsaslı şəkildə izah edilib.

Məqalədə qeyd olunur ki, region ilə heç bir əlaqəsi olmayan xarici qüvvələr region problemlərini

təsir vasitəsi kimi istifadə etdiklərinə görə problemin həllində maraqlı deyillər.

Xalq öz tarixi ilə tanınır, öz tarixi ilə böyüklüyünü təqdim edir. Azərbaycan xalqı o xalqlardandır ki, zaman-zaman işğalçıların torpaqlarına hücumu ilə üz-üzə dayanıb, mücadilə aparıb. Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan Ordusu Ermənistanın ardıcıl təxribatlarının və yeni işğal planlarının qarşısını almaq, işğal altında olan torpaqlarımızı azad etmək məqsədilə sentyabrın 27-dən etibarən zəfər yürüşünə başlaması və qırx dörd gün davam edən hərbi əməliyyatlar nəticəsində Azərbaycan Ordusu Ermənistanın 30 il ərzində qurduğu silahlı qüvvələrini darmadağın etdi. Müzəffər Azərbaycan ordusu və onun Sərkərdəsi Cənab İlham Əliyevin 2020-ci ilin noyabrın 10-da xalqa müraciəti tarixdə yeni səhifə oldu. "Bu gün ölkəmiz üçün tarixi bir gündür. Bu gün Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə son qoyulur. Hesab edirəm ki, indicə imzalanmış üçtərəfli bəyanat məsələnin həlli istiqamətində son nöqtə olacaqdır". Bu müracət yeni bir günün başlanmasındır.

Vətən müharibəsində İqtidar - Xalq - Ordu birliyi öz bəhrəsini verdi. Hamı yumruq kimi birləşdi, hər kəs Qələbəyə öz tövhesini verdi və möhtəşəm Qələbə qazanıldı. Bu qələbənin qazanılmasında şəhidlik zirvəsi-

Sarsılmaz birliyinizin təcəssümü

nə yüksələn əsgər və zabitlərimiz əsl qəhrəmanlıq göstərdilər. Onların qarşısında baş əyirik və Azərbaycan xalqı hər zaman onların xatirəsini yad edəcək. Belə oğulların keçdiyi yollar ərənlik məktəbi olaraq öyrənilir və öyrəniləcəkdir. Dövlət başçısının məlum Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasında Anım Günü təsis edilib. Azərbaycan hər zaman mübariz oğul və qızlarının şücaətini yüksək qiymətləndirir, bütün şəhidlərimizin ruhuna ehtiram göstərir, xatirəsini uca tutur.

Azərbaycan xalqının tarixi ədalətin və öz ərazi bütövlüyünün bərpası uğrunda göstərdiyi döyüş əzmini, misilsiz qəhrəmanlığını, o cümlədən 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı qazandığı möhtəşəm Qələbəni indiki və gələcək nəsillərin yaddaşına həkk edərək əbədləşdirən və Azərbaycanın haqq səsinə dünyaya çatdıran təşviqat və informasiya mərkəzi olacaq Zəfər muzeylərimiz yaradılır. Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, işğaldan azad edilmiş rayon və şəhərlərdə işğal və Zəfər muzeyləri kompleksləri yaradılır.

VƏTƏN MÜHARİBƏSİ MEMORIAL KOMPLEKSİNİN VƏ ZƏFƏR MUZEYİNİN LAYİHƏSİ HAZIRLANIB

Bildiyimiz kimi, Prezident İlham Əliyevin 2020-ci il dekabrın 3-də imzaladığı Sərən-

camda Azərbaycan xalqının Vətən müharibəsində göstərdiyi misilsiz qəhrəmanlığın və qazandığı möhtəşəm tarixi Zəfərin yaddaşlarda yaşadılması və ictimaiyyətə nümayiş etdirilməsi, şəhidlərimizin əziz xatirəsinin əbədləşdirilməsi məqsədilə Bakıda Vətən Müharibəsi Memorial Kompleksinin və Zəfər Muzeyinin yaradılması tapşırılmışdı. Ötən müddətdə Vətən Müharibəsi Memorial Kompleksinin və Zəfər Muzeyinin layihəsi hazırlanıb. Layihəyə əsasən, torpaqlarımızın azad olunması uğrunda tarixi Qələbəyə gedən yolu, Vətən müharibəsində qəhrəmancasına döyüşmüş əsgər və zabitlərimizin, bütün şəhidlərimizin xatirəsini yaşatmaq məqsədilə kompleksin ərazisində muzeyin yaradılması nəzərdə tutulub. Muzey kompleksində Vətən müharibəsi şəhidlərinin hər birinin adı həkk olunacaq, burada toplanacaq eksponatlar ərazilərimizin işğaldan azad olunması uğrunda mübarizə aparan əsgər və zabitlərimizin igidliyini, xalqımızın əzmini bir daha nümayiş etdirəcək. Kompleks park ilə əhatə olunacaqdır.

Sentyabrın 27-də - Anım Günündə Azər-

baycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Bakıda inşası davam etdirilən Zəfər parkında olublar. 8 Noyabr prospektində inşa olunan Zəfər parkı doqquz hektardan çox ərazini əhatə edəcək. Əraziyə girişdə 44 tağ elementindən istifadə edilib. Tağlar Qələbəyə aparan rəmzi yolun başlanğıcını tərənnüm edəcək. Giriş portalındakı tağın hündürlüyü 44, eni isə 22 metr olacaq. Tağın üzərində Vətən müharibəsi qəhrəmanlarının adları həkk ediləcək. Tağın üst hissəsindəki ağac elementi böyüyən Azərbaycan, pöhrələnmə, firavanlıq, yeni həyata və Qələbəyə aparan simvolik yol təşəvvür yaradacaq.

"DƏMİR YUMRUQ" ZƏFƏRİN ƏSASINDA DAYANAN LİDER, XALQ, DÖVLƏT VƏ ORDU BİRLİYİNİN RƏMZİ OLACAQ

Zəfər Muzeyinin əsas girişində yaradılacaq "Dəmir yumruq" simvolunun üzərində Qələbənin tarixi qeyd ediləcək. "Dəmir yumruq" Zəfərin əsasında dayanan Lider, Xalq, Dövlət və Ordu birliyinin rəmzi olacaq. Muzeyin divarında Birinci və İkinci Qarabağ müharibələrində şəhid olmuş əsgər və zabitlərimizin adları həkk ediləcək.

Parka doğru keçid hissədə 8 Noyabr - Zəfər Günü nü əks etdirən memorial abidə ucaldılacaq. Abidə iki güclü əlaməti - Zəfər Günü və sonsuzluğun rəmzi kimi sarsılmaz birliyi təcəssüm etdirəcək. Memorial abidənin ətrafında Qarabağ xalqlarındakı naxış və bəzək elementlərini əks etdirən yaşıllıq salınacaq.

Zəfər parkında, həmçinin tematik bağça, kaskad tipli şalalə, Qarabağ yaddaş bağçası, parka ümumi baxış nöqtəsi yaradılacaq.

Parkin sonunda Azadlıq Bayrağı Meydanının inşası nəzərdə tutulur. Yaddaş bağçası parkın son hissəsində yaradılacaq. Yaddaş bağçasının ətrafında istirahət guşələri və oturmaq yerləri qoyulacaq. Su hövzəsinin mərkəzində isə Azərbaycan Bayrağı dalğalanaacaq. Azadlıq Bayrağı Meydanına gedən yol Vətən müharibəsinin rəmzi kimi 44 bürünc döşəmədən ibarət olacaq.

ŞƏRQİ ZƏNGƏZUR VƏ QARABAĞ BÖLGELƏRİNDƏ İŞĞAL VƏ ZƏFƏR MUZEYLƏRİ YARADILIR

İşğaldan azad edilmiş ərazilərin mədəni irsinin və infrastrukturunun bərpası istiqamətində dövlətimiz tərəfindən ardıcıl işlər həyata keçirilir. Azərbaycanın otuzillik erməni işğalından azad olunmuş Şərqi Zəngəzur və Qarabağ bölgələrində əzəli yurd yerlərimiz vandalizmə məruz qalıb, tarixi-mədəni mirasımız yerlə-yeksan edilmişdir. Vurulacaq ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin işğaldan azad edilmiş Qarabağ ərazilərində Zəfər və İşğal muzeylərinin yaradılması təklifi açıq səma altında muzeylərin yeni forması kimi Ağdamda öz real həllini tapdı. Bu kompleks müasir üslubda dizayn edilmiş muzey binası, xatirə gölü, memorial bağ və dağıntılardan ibarət olacaq. Ağdam Zəfər muzeyi kompleks 5 hektara yaxın ərazini əhatə edəcək və bu bölmə müasir dizayna malik bina, Bayraq meydanı və Zəfər arenas ı hissələrindən ibarət olacaq. Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, işğaldan azad edilmiş rayon və şəhərlərdə işğal və Zəfər muzeyləri kompleksləri yaradılır. Belə muzey komplekslərindən biri də Laçında yaradılır. Kompleksin loqosu əsrarəngiz gözəlliyə və təbii zənginliklərə

malik Laçın rayonu ərazisində geniş yayılmış ardıc ağaclarını simvolizə edir. Ümumi sahəsi 3,5 hektar olacaq kompleks üçün seçilmiş ərazi yamacda yerləşir. Buradan Laçın şəhərinə, ətrafdakı dağlara gözəl mənzərə açılır.

Kompleks əsas yol şəbəkəsinə və şəhərin mərkəzinə yaxın məsafədə yerləşir. Muzeyin binası əzəmətli və estetik gözəlliyi ilə fərqlənən memarlıq quruluşuna malikdir. Belə ki, binanın təpənin yamacına doğru uzanması sabitlik və dayanıqlılığı ifadə edir. Rəmzi olaraq binanın quruluşu torpaqdan güc alaraq səmaya doğru yüksəlişi təcəssüm etdirir. Binanın qismən yerin alt hissəsinə keçən maili forması sayəsində muzeyin ümumi daxili sahəsi 2400 kvadratmetr təşkil edir. Ərazinin relyefi ilə əhəng yaranan tikilinin dam hissəsində həm binanın daxilindən lift vasitəsilə, həm də Memorial Parkdan keçid imkanı olan iki panoramalı terras yerləşəcək. İkinci mərtəbədə İşğal Muzeyi, dördüncü mərtəbədə isə Zəfər Muzeyi yaradılacaq. İşğal və Zəfər muzeylərinin yerləşdiyi mərtəbələrdə muzeylərin tematikasını əks etdirən bədii instalyasiyalar nümayiş olunacaq, zallarda isə müxtəlif məzmunlu sərgilər təşkil ediləcək. Kompleksin ərazisində şəhərin dağıdılmış bir çox tarixi və mədəni abidələrinin qalıqlarının nümayiş etdiriləcəyi Memorial Park salınacaq. Memorial Parka daxil olan dağıntılar bədii instalyasiyalarla zənginləşdirilərək açıq səma altında muzeyə çevriləcək. Muzeylər Azərbaycan xalqının tarixi ədalətin və öz ərazi bütövlüyünün bərpası uğrunda göstərdiyi döyüş əzmini, misilsiz qəhrəmanlığını, o cümlədən 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı qazandığı möhtəşəm Qələbəni indiki və gələcək nəsillərin yaddaşına həkk edərək əbədləşdirəcək mərkəzə çevriləcəkdir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Dövrün mənzərəsini ədəbiyyatımızda canlandıran böyük ziyalı

Mir Cəlal

“Bizim ədəbiyyatımızın xalqımıza etdiyi ən böyük xidmət ondan ibarətdir ki, şairlərimiz, yazıçılarımız öz əsərləri ilə Azərbaycanımızda, xalqımızda, millətimizdə daim milli hissiyyatları oyatmağa çalışmışlar. Milli özünüdərk, milli oyanış, dirçəliş prosesi xalqımıza birinci növbədə ədəbiyyatımızdan keçir. Bəzi əsərlər var ki, onlar açıqcağına xalqımıza milli dirçəliş, oyanış hissiyyatlarını çatdırıbdır: Bəxtiyar Vahabzadənin, Xəlil Rzanın və başqalarının əsərləri. Amma digər əsərlər isə dolayısı ilə, ayrı-ayrı fikirlərlə millətimizə vətəni sevmək, vətənə sadıq olmaq, Azərbaycanı sevmək, azərbaycanlı olmaq hissiyyatlarını yaradıbdır.

Bu, bizim şairlərimizin, yazıçılarımızın əsərlərinin hamısından keçibdir. Klassik adlandırdığımız Səməd Vurğunun, Rəsul Rzanın, Süleyman Rüstəmin, Məmməd Rahimin, Osman Sarıvəllinin, Süleyman Rəhimovun, Mehdi Hüseynin, Əbülhəsənin, Əli Vəliyevin, Mir Cəlalin, İlyas Əfəndiyevin, Mirvarid Dilbazinin də əsərlərindən yan keçməyibdir...”. Bu fikirləri Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev bildirib. Həqiqətən də, fəlsəfi düşüncələri ilə ədəbiyyatımıza yeniliklər gətirmiş, bəşəri duyğuları oxucularımıza aşılarmış xalqımızın görkəmli simaları, mütəfəkkirləri olmuşdur v bu sırada Mir Cəlal Paşayevin də payı var. Sanballı romanlar, povestlər, hekayələr ustası, müəllifi kimi tanınan, ədəbiyyatımızın yaradıcılarından biri, ədəbiyyatşünas alim Mir Cəlal Paşayev elmin, ədəbiyyatın, təhsilin inkişafında da misilsiz xidmətlər göstərmişdir. Xeyrixah insan, görkəmli yazıçı, böyük alim Mir Cəlal Paşayevin 28 sentyabr anım günüdür. Əli qələm tutan gündən ömrünün sonuna qədər həm bədii ədəbiyyat, həm də ədəbiyyatşünaslıq sahəsində eyni həvəs və coşğunluqla, eyni ardıcılıq və uğurla yorğunluq bilmədən çalışmış, zəngin və məhsuldar yaradıcılıq yolu keçərək yüzdən artıq kitab çap etdirmiş. Mir Cəlal Əli oğlu Paşayev 1908-ci il aprelin 26-da Cənubi Azərbaycanın Əndəbil kəndində anadan olmuşdur. Sonralar ailəsi Gəncə şəhərinə köçmüş, ibtidai təhsilini burada almış, uşaqlıq və gənclik illərini bu şəhərdə keçirmişdir.

Tərcümeyi-halında qeyd olunduğu kimi, 1924-1928-ci illərdə Gəncə Darülmüəlliminə oxumuş, oranı bitirdikdən sonra Gədəbəy 7 illik məktəbinə müəllim göndərilmişdir. 1929-1930-cu illərdə 1 sayılı Gəncə şəhər məktəbində direktor vəzifəsində çalışmışdır. 1930-1931-ci illərdə Kazan Pedaqoji İnstitutunun dil-ədəbiyyat fakültəsində oxumuş, 1932-ci ildə Bakıya qayıdaraq Azərbaycan Dövlət Elmi-Tədqiqat İnstitutunun aspiranturasında təhsilini davam etdirmiş, 1933-cü ildə SSRİ EA Zaqafqaziya filialının Azərbaycan şöbəsinin ictimai elmlər bölməsinə elmi işçi vəzifəsinə götürülmüşdür. 1936-1941-ci illərdə Pedaqoji İnstitutda və Dövlət Universitetində

tində müəllimlik etmişdir. Mir Cəlal 1940-cı ildə “Füzulinin poetik xüsusiyyətləri” adlı əsərinə görə filologiya elmləri namizədi, 1947-ci ildə “Azərbaycanda ədəbi məktəblər” əsərinə görə filologiya elmləri doktoru, alimlik dərəcəsi almışdır. Görkəmli nasir Mir Cəlal yaradıcılığının mövzu rəngarəngliyi, üslub xüsusiyyətləri, bütünlükdə orijinallığı ilə Azərbaycan yazıçıları içərisində özünəməxsus yer tutur. Mir Cəlal ədəbiyyatımızda gözəl hekayələr ustası, rəngarəng mövzulara həsr olunmuş romanlar yaradıcısı, ədəbiyyatımızın klassik və müasir dövrünü, müxtəlif problemlərini işıqlandıran onlarla dəyərli tədqiqat əsərinin müəllifi kimi tanınmışdır.

YARADICILIQ YOLUNUN CİĞİRLƏRİ

Mir Cəlal bədii yaradıcılığa 1928-ci ildən başlamışdır. İlk hekayə və oçerkləri 1930-cu ildə çap olunmuşdur. İlk hekayə və oçerkləri “Qızıl Gəncə”, “Ədəbiyyat cəbhəsində”, “Hücum” jurnallarında və “Gənc işçi” qəzetində dərc olunmuşdur. Dövrün ruhuna uyğun olaraq “Sağlam yollarda” adlandırdığı ilk oçerklər kitabı 1932-ci ildə çap olunmuşdur. O, ədəbiyyat tarixinə, tənqid və ədəbiyyatşünaslığa dair bir sıra qiymətli əsərin müəllifidir. Mir Cəlal diqqətləyi romanlar müəllifi kimi də tanınmışdır. “Dirilən adam” və “Bir gəncin manifesti” romanları yazıçının dəyərli əsərlərindəndir.

“Bir gəncin manifesti” Mir Cəlal yaradıcılığının bütün gözəl keyfiyyətlərinin vəhdətidir, deyən xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə bunu nəinki Mir Cəlalin, Azərbaycan nəsrinin ən gözəl nümunələrindən biri kimi qiymətləndirirdi. Sonralar Mir Cəlal Azərbaycan həyatının aktual problemlərinə həsr olunmuş “Açıq kitab”, “Təzə şəhər”, “Yolumuz hayandır?” kimi romanlarını yazır. Gözəl roman ustası kimi tanınan Mir Cəlal haqqında tanınmış ədəbiyyatşünas Jak Rikaçev belə yazırdı: “Mir Cəlal sənətkardır, yaradıcıdır. Onun romanının hər bir sözü öz avtobiografiyasının bir hissəsi kimi görünür, canlı və səmimi həyəcanı dərhal oxucuya təsir edir...” Bədii ədəbiyyatın müxtəlif janrlarına müraciət edən Mir Cəlal yaradıcılığında kiçik hekayələr xüsusi yer tutur. 1940-cı ildə Mir Cəlalin hekayələrinin rus dilinə Əziz Şərif tərəfindən tərcümə olunması gözəl bir təşəbbüs kimi qiymətləndirilməlidir. Ədibin istedadlı gənclərə olan məhəbbətini, analıq şərəfini və uşaqlara qayğı məsələsini ürəklə tərənnüm etdiyi “Bostan oğrusu”, “Yanlış barmaqlar”, “Mərkəz adamı” kimi hekayələr tərbiyəvi əhəmiyyətli olduğu üçün yüksək qiymətləndirilmişdir. O, “Pərzad”, “Qaymaq”, “Dost görüşü”, “Qonaqpərvər” kimi hekayələrində Azərbaycan xalq adət və ənənələri ilə bağlı motivlərə xüsusi diqqət yetirib, hekayələrin həyat və məişətlə üzvi əlaqəsindən bəhs edir. İkinci

Dünya müharibəsinə, ölkənin müdafiəsinə həsr olunan hekayələr mövzu orijinallığı, mübarizə pafosu və üslubuna görə Mir Cəlalin yaradıcılığında xüsusi mərhələdir.

“VƏTƏN YARALARI” HEKAYƏSİNİ OXUDUQDAN SONRA MƏN DÜŞMƏNƏ QARŞI DAHA KİMLİ VƏ AMANSIZ OLDUM”

İkinci Dünya müharibəsi Mir Cəlalin ədəbi-elmi fəaliyyətində yeni səhifələr açır. Müharibənin əvvəllərində Uzaq Şərqdəki ordu hissələrinə gedən, habelə döyüşən ordunun həyatı ilə yaxından tanış olan ədib çoxlu oçerklər, hekayə və publisist yazıları ilə nəzəri cəlb edir. Mir Cəlal “Yollar”, “Axşam səfəri”, “Atlı”, “Snayper” hekayələrinin mövzusunu bilavasitə cəbhə həyatından, müharibə səhnələrindən götürülmüş və səciyyəvi fəaliyyət prosesində açılan döyüşçü surəti yaratmağa çalışmışdır. İkinci Dünya müharibəsinə, ölkənin müdafiəsinə həsr olunan hekayələr mövzu orijinallığı, mübarizə pafosu və üslubuna görə Mir Cəlalin yaradıcılığında xüsusi mərhələdir. Səməd Vurğun Onun əsərlərinin təsir gücündən yazarkən belə qeyd edir: “Altdığımız cəbhə məktubunda bir döyüşçü yazır ki, “Vətən yaraları” hekayəsini oxuduqdan sonra mən düşməne qarşı daha kinli və amansız oldum”. Ədəbi fikrimizin tarixinə Mir Cəlal, həmçinin, görkəmli tənqidçi-ədəbiyyatşünas kimi də daxil olmuşdur. O, Azərbaycan ədəbiyyatının 1975-ci illərədək keçdiyi yola, sənətkarlıq, realizm və xəlqilik axtarışlarına, ədəbi prosesin mənzərəsinə, janrların vəziyyəti və imkanlarına dair məzmunlu çıxışlar edir, məqalələr yazır, tədqiqat işləri aparırdı. Mir Cəlal sadəcə bir ədib-müəllim deyildir, O, alimdir, ədəbiyyatşünasdır, elmi kadrlar yetişdirmək də Onun çoxcəhətli fəaliyyətinə daxildir. Müasir dövrümüzdə Azərbaycan nəsrinin görkəmli nümayəndəsi, Azərbaycanın əməkdar elm xadimi, yazıçı-alim Mir Cəlal Paşayevin ədəbi və ictimai fəaliyyəti, yaradıcılıq xüsusiyyətləri, əsərlərinin yaranma tarixi öyrənilir, Onun irsi gənc nəsle çatdırılır. Təsədüfi deyildir ki, bu gün təkcə Azərbaycanda deyil, Onun sərhədlərindən kənarda da görkəmli ədibin həyat və yaradıcılığı geniş şəkildə öyrənilir və əsərləri müxtəlif dillərdə nəşr edilərək maraqla oxunur.

BƏŞƏRİLİYİ HEYRANLIQLA QARŞILANIR

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “UNESCO-nun 2008-2009-cu illərdə görkəmli şəxsiyyətlərin və əlamətdar hadisələrin qeyd edilməsi proqramına Azərbaycanla bağlı daxil olmuş yubileylərin keçirilməsi haqqında” 2008-ci il 31 yanvar tarixli Sərəncamına əsasən, yazıçı Mir Cəlal Paşayevin yubiley mərasimi təntənə ilə qeyd edilmişdir. Parisdə, UNESCO-nun iqamətgahında XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, alim, pedaqoq Mir Cəlal Paşayevin 100 illiyinə həsr olunmuş mərasim keçirilmişdir. Mir Cəlal Paşayevin 100 illiyinin UNESCO səviyyəsində qeyd edilməsi, ilk növbədə, Azərbaycan elminə, mədəniyyətinə və ədəbiyyatına dünya miqyasında verilən dəyərin təzahürüdür. XX əsr milli ədəbi-bədii fikir tarixinin görkəmli nümayəndəsi, yazıçı Mir Cəlal Paşayevin Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafı və onun məzmunca zənginləşməsində mühüm rol oynamışdır. Xalq yaradıcılığı ilə klassik bədii irsin qabaqcıl ənənələrinin vəhdətini yeni formada yaşadan və ədəbiyyata həyat gətirmiş yazıçı kimi tanınan Mir Cəlal Paşayev eyni

Yeni Azərbaycan Partiyasının nümayəndələri Zəfər parkında olublar

Sentyabrın 27-də - Anım Günündə Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Aparatının məsul əməkdaşları, Gənclər Birliyinin üzvləri, partiyanın Bakı şəhəri üzrə rayon təşkilatlarının nümayəndələri Bakıda inşası davam etdirilən Zəfər parkında olublar. Əvvəlcə saat 12:00-da Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda canlarını qurban vermiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olub. Sonra YAP nümayəndələri Zəfər parkının girişində xatirə daşının önünə gül dəstələri düzüb, qəhrəman Vətən övladlarını dərin hörmət və ehtiramla anıblar.

Ruben Vardanyan “Laçın” sərhədburaxılış məntəqəsində saxlanılıb

Sentyabrın 27-də “Laçın” dövlət sərhədinin buraxılış məntəqəsində Dövlət Sərhəd Xidmətinin hərbi qulluqçularının sayıqlığı nəticəsində ölkə ərazisinə qeyri-qanuni gələrək qondarma “Dağlıq Qarabağ Respublikasının Dövlət naziri” vəzifəsində çalışmış 1968-ci il təvəllüdü Ruben Karleni Vardanyan Azərbaycan Respublikasından Ermənistan istiqamətində hərəkət edərkən saxlanılıb. Bu barədə SİA-ya Dövlət Sərhəd Xidmətinin Mətbuat Mərkəzindən məlumat verilib. O, DSX-nin Çevik Hərəkət Qüvvələri əməkdaşlarının müşayiəti ilə Bakı şəhərinə gətirilib. Saxlanılan şəxs barəsində müvafiq qərar qəbul edilməsi üçün aidiyyəti dövlət orqanlarına təhvil verilib.

zamanda görkəmli tədqiqatçı alim olmuşdur”, - deyərək Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirib. İllər ötdükcə Mir Cəlal Paşayevin təkcə elmi irsi tədqiq edilmir, Onun həm də xeyrixahlığı, böyük və əlçatmaz müəllimliyi, bəşəriyyəti heyranlıqla qarşılanır və sevilir-sevilir qəlblərdə özünə ucalıq abidəsi qurur. Ədibin bu zirvədəki yeri daim qalacaq və Onun mərhəmət sevgisi dünya durduqca yaşayacaqdır.

ZÜMRÜD BAYÜRAMOVA

Bəli, biz bu Böyük Zəfəri düz 30 il gözlədik. Ümidlə gözlədik, həsrətlə gözlədik. Nəhayət, 2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin cəbhəboyu genişmiqyaslı təxribat törətməsinə cavab olaraq Azərbaycan Ordusu Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin "Dəmir yumruq" adlandırılan əks-hücum əməliyyatına başladı. 44 gün davam edən Vətən müharibəsi təxminən otuzillik işğala son qoyulması və ərazi bütövlüyümüzün bərpası ilə nəticələndi. Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə qazanılmış möhtəşəm Zəfər tariximizə qızıl hərfələrlə yazıldı.

MÜHARİBƏNİN BİRİNCİ GÜNÜ - AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ, SİLAHLI QÜVVƏLƏRİN ALI BAŞ KOMANDANI İLHAM ƏLİYEVİN TELEVİZİYA İLƏ XALQA MÜRACİƏTİ: "Biz haqq yolundayıq. Bizim işimiz haqq işidir. Biz zəfər çalacağıq! Qarabağ bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır"

Müharibənin birinci günü Azərbaycan Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev televiziya ilə xalqa müraciət edərək Ermənistan silahlı qüvvələrinin bir neçə istiqamətdən yaşayış məntəqələrimizi, hərbi mövqələrimizi atəşə tutduğunu, nəticədə mülki əhali və hərbiçilərimiz arasında itkilərin, yaralananların olduğunu bəyan etdi. Dövlətimizin başçısı müraciətində Azərbaycan Ordusunun düşmənin hərbi mövqələrinə atəşlər, zərbələr endirdiyini və Ermənistan silahlı qüvvələrinin xeyli sayda hərbi texnikasının və canlı qüvvəsinin məhv edildiyini bildirdi. Saat 15 radələrində dövlətimizin başçısının sədrliyi ilə Təhlükəsizlik Şurasının iclası keçirildi və Prezident İlham Əliyev aidiyyəti qurumlara verdiyi göstərişlər əsasında Azərbaycan Ordusunun genişmiqyaslı əks-hücum əməliyyatına başladığını bəyan etdi: "Ermənistan işğalçı dövlətdir, bu işğala son qoyulmalıdır və son qoyulacaqdır. Biz haqq yolundayıq. Bizim işimiz haqq işidir. Biz zəfər çalacağıq! Qarabağ bizimdir, Qarabağ Azərbaycandır!".

DÖVLƏTİMİZİN BAŞÇISININ XALQA MÜRACİƏTİNDƏ DEDİYİ SÖZLƏR HƏR BİR AZƏRBAYCANLINI ŞANLI ZƏFƏRƏ KÖKLƏYƏN ƏSAS ŞÜARA ÇEVRİLDİ

Uğurlu əks-həmlə əməliyyatının ilk saatlarından düşmənin xüsusilə möhkəmləndirilmiş ön müdafiə xəttini yaran Azərbaycan Ordusu günortadan sonra Qaraxanbəyli, Nüzgar, Yuxarı Əbdürrəhmanlı, Böyük Mərcanlı, Kənd Horadiz və Qərvənd kəndlərini, Ağdərə rayonunda və Murovdağ silsiləsində mühüm strateji yüksəklikləri azad etdi.

Azərbaycan Prezidentinin sədrliyi ilə keçirilən Təhlükəsizlik Şurasının iclasında dövlətimizin başçısı qətiyyətlə bəyan etdi: "Bizim mübarizəmiz haqq mübarizəsidir və bu gün Azərbaycan vətəndaşları dövlətə tam dəstək göstərirlər, bu dəstəyi biz daim hiss edirik. Azərbaycan vətəndaşı Azərbaycan Ordusunun yanındadır. Otuz ilə yaxın öz doğma torpaqlarına qayıda bilməyən soydaşlarımıza da üz tutub deyirəm, biz əlimizdən gələni edəcəyik ki, sizi öz doğma torpaqlarınıza qaytaracağ".

Bəli, "Dəmir yumruq" əməliyyatını uğurla davam etdirən Azərbaycan Ordusu oktyabrın 3-də şimal cəbhəsində mühüm strateji əhəmiyyətə malik Madagiz kəndini işğaldan azad etdi. Bu xoş müjdəni tvitter hesabından xalqımıza çatdıran dövlətimizin başçısı kəndin tarixi adını da bərpa edərək onu Suqovuşan adlandırdı.

Ordumuz oktyabrın 4-də Cəbrayıl şəhərini, 9-da isə Hadrut qəsəbəsini düşməndən təmizlədi. Ermənistan silahlı qüvvələrinin "məğlubedilməzlik" mifini əməliyyatların ilk günlərində darmadağın edən rəşadətli ordumuz ok-

44 günün hər günü bir Qələbə, Zəfər günüdür

İLHAM ƏLİYEV: "Azərbaycan 44 gün ərzində parlaq qələbə qazanaraq Ermənistanı məğlub etdi, işğala son qoydu. Bu 44 günün hər günü bizim şanlı qələbəmizdir"

tyabrın 17-də Füzuli şəhərində Azərbaycan bayrağını ucaltdı. Oktyabrın 18-də - Müstəqillik Günündə Azərbaycanın üçrəngli bayrağı qədim Xudaferin körpüsünün üzərində dalğalanmağa başladı. Bundan iki gün sonra - oktyabrın 20-də isə Zəngilan şəhəri işğaldan azad olundu. Oktyabrın 22-də Zəngilan rayonunun Ağbənd qəsəbəsinin azad edilməsi ilə Azərbaycanın İran ilə dövlət sərhədi tam nəzarətə götürüldü. Güclü Azərbaycan Ordumuzun qəhrəman əsgər və zabitləri oktyabrın 25-26-da Zəngilan, Cəbrayıl və Qubadlı rayonlarının 17 kəndini və Qubadlı şəhərini azad etdi. Bu əməliyyatın ən böyük əhəmiyyətindən biri də Dağlıq Qarabağdakı separatçı ünsürlərlə Ermənistanı birləşdirən əsas magistral yolun nəzarətə götürülməsi idi.

Oktyabrın 28-dən noyabrın 7-dək olan müddətdə 53 kəndi və bir neçə strateji yüksəkliyi azad edən Azərbaycan Ordusunun növbəti hədəfi qədim Şuşa şəhəri idi. Qəhrəman ordumuzun əsgər və zabitlərimiz ən çətin əməliyyat olan Şuşaya Qarabağın sıx meşələrində onlarla kilometr uzunluğunda yeni yol açaraq ən çətin Şuşa əməliyyatını uğurla başa çatdıraraq bu şəhəri işğaldan azad etdi. Azərbaycan Xüsusi Təyinatlı Qüvvələri Şuşanın sıldırım qayalarına dırmaşaraq, yaralı döyüş yoldaşlarını çiyinlərində daşıyaraq bir neçə istiqamətdən şəhərə daxil oldular. İşğaldan azad edilmiş Daşaltı kəndindəki hərbi bölmələrin atəş dəstəyi ilə Azərbaycan Ordusunun dağ piyadaları qəfil pusquya salınmış erməni əsgərlərinin sonuncu müqavimətini də qırdı.

Müzəffər Ali Baş Komandan Prezident İlham Əliyev xalqımızın otuz ilə yaxın həsrətlə gözlədiyi bu şad xəbəri Azərbaycan vətəndaşlarına noyabrın 8-də səhər tezdən Şəhidlər xiyabanından çatdırdı: "Böyük fəxarət və qürur hissi ilə bəyan edirəm ki, Şuşa şəhəri işğaldan azad edildi! Şuşa bizimdir! Qarabağ bizimdir! Bu münasibətlə bütün Azərbaycan xalqını ürəkdən təbrik edirəm. Bütün şuşalıları ürəkdən təbrik edirəm. İyirmi səkkiz il yarım işğal altında olan Şuşa azad edildi! Şuşa indi azaddır! Biz Şuşaya qayıtmışıq! Biz bu tarixi Qələbəni döyüş meydanında qazandıq. 2020-ci il noyabrın 8-i Azərbaycan tarixində əbədi qalacaqdır. Bu tarix əbədi yaşayacaq. Bu, bizim şanlı Qələbəmizin, Zəfərimizin günüdür! Bu qələbəni biz döyüş meydanında qazandıq... Bu tarixi bir gündə Azərbaycan xalqına bu müjdəni vermək mənim həyatımda bəlkə də ən xoşbəxt günlərimdən biridir. Əziz Şuşa, sən azadsan! Əziz Şuşa, biz qayıtmışıq! Əziz Şuşa, biz səni dirçəldəcəyik! Şuşa bizimdir! Qarabağ bizimdir! Qarabağ Azərbaycandır!".

Şuşanın azad edilməsi Ermənistan ordusunun müqavimət gücünü tamamilə sarsıtdı. Nəticədə bu əməliyyatdan bir gün sonra - no-

yabrın 9-da Azərbaycan Ordusu daha 71 kəndi, bir qəsəbəni və 8 strateji yüksəkliyi düşməndən təmizlədi. Azərbaycan Ordusunun sentyabrın 27-də Qarabağda başladığı uğurlu əks-hücum əməliyyatı nəticəsində noyabrın 9-dək ümumilikdə 5 şəhər, 4 qəsəbə və 286 kənd işğaldan azad edildi. Bu, dünyanın müasir hərbi tarixində misli görünməmiş uğurlu hərbi əməliyyat idi. Ermənistan ordusu demək olar ki, məhv edildi, düşmənin 3,8 milyard dollarlıq silah-sursatı sıradan çıxarıldı.

2020-Cİ İL 10 NOYABR - PAŞINYAN HAKİMİYYƏTİNİ KAPİTULYASIYA AKTINI İMZALAMAĞA MƏCBUR ETDİYİ TARİX

Müharibədəki ağır məğlubiyyət Paşinyan hakimiyyətini kapitulyasiya aktını imzalamağa məcbur etdi. Noyabrın 9-dan 10-na keçən gecə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev, Rusiya Prezidenti Vladimir Putin və Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan tərəfindən Üçtərəfli Bəyanatın imzalanması ilə hərbi əməliyyatlar dayandırıldı. Həmin Bəyanata uyğun olaraq, heç bir silah işlətmədən Ermənistan noyabrın 20-də Ağdam, 25-də Kəlbəcər, dekabrın 1-də isə Laçın rayonlarını Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinə təhvil verdi. Bununla da Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü bərpa edildi.

Dövlətimizin başçısı dəfələrlə çıxışlarında vurğulayıb ki, ordumuzun ikinci Qarabağ müharibəsində qazandığı şanlı qələbənin əsasında əsgər və zabitlərimizin qəhrəmanlığı və vətənpərvərliyi dayanır: "Ancaq mən bunu artıq bir neçə dəfə demişəm, bu qələbəni qazanan bizim texniki vasitələr yox, əsgər və zabitlərimizdir. Onlar torpağımızı düşməndən qarış-qarış azad edə-edə bu Qələbəni, bu Zəfəri xalqımıza nəsib etdilər. Ona görə bu qələbənin birinci qəhrəmanı Azərbaycan əsgəridir, Azərbaycan zabitidir və hər kəs bunu bilməlidir". Vətən müharibəsində şanlı qələbə xalqımızın igid övladlarının qanı-canı bahasına qazanılıb. Müharibədə Silahlı Qüvvələrimizin hərbi qulluqçularından 2907 nəfər şəhid olub. Şəhidlərimizin və qazilərimizin qəhrəmanlığı dövlətimiz və xalqımız tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Sentyabrın 27-si Prezidentin Sərəncamı ilə şəhidlərimizin xatirəsinə Anım Günü elan olunub. Xalqımız və bütün dünya azərbaycanlıları şəhidlərin əziz xatirəsini ehtiramla yad edir.

Döyüşlərdə iştirak etmiş on minlərlə hərbiçi Prezident İlham Əliyevin imzaladığı sərəncamlarla orden, medal və fəxri adlarla təltif olu-

nub. Habelə 83 nəfər "Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı" adına, 33 nəfər isə "Zəfər" ordeninə layiq görülüb.

Dekabrın 10-da Azərbaycanın Vətən müharibəsində möhtəşəm Qələbəsinə həsr olunmuş Zəfər Paradı keçirildi. Paradda Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və ölkələrimiz arasındakı qardaşlığın bariz nümunəsi kimi Vətən müharibəsində şəhid olan azərbaycanlıların sayı qədər türk əsgərlər iştirak etdilər. Zəfər Paradında müzəffər Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyətinin və hərbi texnikasının, habelə ələ keçirilən hərbi qənimətlərin bir qismi və Şuşaya sancılmış Qələbə Bayrağı nümayiş etdirildi.

Şanlı qələbənin təməli: xalq-dövlət-ordu birliyi

Müharibələrdə böyük qələbələrən əsasında duran ən başlıca amil xalq-dövlət-ordu birliyinin sarsılmaz vəhdətinin təmin olunmasıdır. İkinci Qarabağ müharibəsi dünya azərbaycanlılarının birliyinin sarsılmazlığını, xalqımızın Vətən torpaqlarının azad edilməsi naminə "Dəmir yumruq" kimi birləşdiyini nümayiş etdirdi. Dünyanın müxtəlif ölkələrində yaşayan azərbaycanlılar, habelə Azərbaycanın haqq işinə dəstək verən digər xalqların nümayəndələri erməni lobbisinin apardığı çirkin kampaniyalara qarşı fədakarlıqla fəaliyyət göstərdilər. Müharibənin gedişində xalq-dövlət-ordu birliyi daha da möhkəmləndi. Azərbaycanın bütün vətəndaşları etnik, sosial, dini baxımdan bütövlük nümayiş etdirdi, ön və arxa cəbhədə mükəmməl birlik yarandı.

Dövlətimizin başçısının yüksək siyasi məharəti sayəsində diplomatik cəbhədə də böyük uğurlar qazanıldı. Prezident İlham Əliyev müharibə dövründə dünyanın ən böyük media qurumlarına 30-dan çox müsahibə verdi, münaqişə ilə bağlı əsl həqiqətləri beynəlxalq ictimaiyyətə çatdırdı. Bir sıra beynəlxalq təşkilatlar və Azərbaycana dost ölkələr ədalətli mübarizəmizdə ölkəmizə böyük dəstək verdilər.

HƏR KƏS BİZİM GÜCÜMÜZÜ GÖRDÜ, HƏR KƏS BİZİM "DƏMİR YUMRUĞ"UMUZ NƏDİR, ANLADI

Bir sözlə, Silahlı Qüvvələrimizin Ali Baş Komandanı Vətən müharibəsi günləri iki cəbhədə yumruğunu bayraq kimi yuxarı qaldıraraq həm döyüş meydanında, həm mediada qələbə qazandı.

"Hər kəs bizim gücümüzü gördü, hər kəs bizim dəmir yumruğumuz nədir, anladı",-deyən Ali Baş Komandan həm döyüş, həm də siyasət meydanında sübut etdik ki, Qarabağ Azərbaycan torpağıdır! Yumruğ sahibi "Dəmir yumruğ"unun gücünü və hikmətini xalqa belə açıqladı: "Bu günlərdə dəfələrlə Azərbaycan xalqına müraciət edərək düşməne yumruq göstərmişdim. Demişdim ki, bu yumruq ələ belə yumruq deyil. Bu, dəmir yumruqdur. Bu dəmir yumruqla düşmənin başını əzirik və əzəcəyik! Eyni zamanda bu yumruq birliyimizin rəmzidir. Bax, bu gün Azərbaycan xalqı bu yumruq kimi birləşib! Həmişə belə olacaq! Bu birlik əbədi olacaq! Bu birlik bizə gələcəkdə də bütün vəzifələri icra etmək üçün imkan yaradacaq!".

Ali Baş Komandanımızın dediyi kimi, hər günü bir tarixi qələbə olan 44 gün ərzində "Dəmir yumruq" siyasəti ilə Güclü Ordumuzun rəşadətli əsgər və zabitlərimizin canı və qanı bahasına haqq və tarixi ədalət, ərazi bütövlüyümüzü bərpa edərək Zəfər qələbəsi əldə etdik, Qarabağ həsrətinə son qoyuldu, düşməne bu torpağın sahibindən başqa sahibləne, yiyələne bilməyəcəyini göstərdi. Və hər günü bir tarixi qələbə olan 44 gün ərzində bu günləri də gördük, bu günləri də yaşadığımız. 44 günlük tarixi ikinci Vətən müharibəsinin, həmin günlərdə ard-arda qazandığımız qələbələrən, 8 noyabr Şuşa zəfərinin, 10 noyabr möhtəşəmliyini, əzəmətinə, qürurunu yaşadığımız. Zəfərimizin rəmzi olan Şuşanın işğaldan azad edilməsi Azərbaycan xalqının gücünü, Ordunun pəşəkərliliyini, hərbiçilərin cəsarətini və qəhrəmanlığını göstərdi.

RƏFİQƏ KAMALQIZI

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Ermənistan Baş naziri Nikol Paşinyan arasında İspaniyada keçiriləcək görüşdə sülh istiqamətində ciddi irəliləyiş əldə oluna bilər. Əgər Ermənistan konstituktiv davransa, bu, mümkün ola bilər. İndiyə qədər Ermənistan tərəfindən sülh danışıqları zamanı ortaya bir məsələ atılmışdı. Qarabağ ermənilərinin "hüquq və təhlükəsizlikləri", o cümlədən, onların Azərbaycanın tərkibində yaşaması üçün müəyyən bir "status" və "beynəlxalq mexanizmlər" yaradılması kimi fikirlər səsləndirilmişdi. Bu da sülh prosesinə kifayət qədər ciddi təsir edirdi.

**Bunun bariz örnəyi
Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin xalqa müraciətində bir daha təsdiq olundu**

Fakt bufur ki, Azərbaycan Qarabağ məsələsini özünün daxili məsələsi hesab edir və eyni zamanda, beynəlxalq aləm Qarabağın Azərbaycanın ayrılmaz tərkib hissəsi olaraq tanıyır.

Digər tərəfdən, bəzi anti-Azərbaycan xarakterli qüvvələrin var-gəllərinə, hay-küylərinə baxmayaraq, rəsmi Bakı Qarabağda yaşayan vətəndaşların hüquq və təhlükəsizlikləri ilə bağlı bütün öhdəliklərin Azərbaycan Konstitusiyasına uyğun olaraq yerinə yetirəcəyini bildirir. Bunun bariz örnəyi Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin xalqa müraciətində bir daha təsdiq olundu. Ölkə başçısı həm Ermənistan, həm də Qarabağda yaşayan ermənilərə müraciət edərək keçmişdə olmuş bütün məsələlərin qapadılması və tarixin yeni səhifəsini açmaqla bağlı təklif etdi. Eləcə də Qarabağ ermənilərinə bildirdi ki, onlar bundan sonra İndiyə qədər yaşadıklarından daha gözəl həyat yaşaya bilər.

Proseslər necə irəliləyəcək?

Koltaşov: "Paşinyan Azərbaycanın tərəfindədir"

Bununla bağlı, Azərbaycan dövləti üzərinə düşən bütün hər şeyi edəcək.

Nikol Paşinyan, həqiqətən də, Ermənistanın kənara çəkildiyini göstərsə və bu məsələni gündəmə

gətirməsə...

Növbəti fakt isə budur ki, Paşinyanın bu məsələdə son dövrlər, xüsusilə, antiterror tədbirlərindən sonra özünü nisbətən kənarda saxlaması diqqətdən yayınmır. Beləliklə, Nikol Paşinyan, həqiqətən də, Ermənistanın kənara çəkildiyini göstərsə və bu məsələni

gündəmə gətirməsə, artıq sülh üçün müəyyən imkanlar yaranıb. Bu halda proses irəliləyə bilər.

Nəzəri baxımdan isə Paşinyan bölgədə sülhün əldə olunmasında, Qərbin rolunun artmasında maraqlı görünməyə başlayıb. Əbəs deyil ki, Rusiya politoloqları da Paşinyanın Azərbaycan Prezidentinin şərtləri və təklifləri ilə razılaşdığını deyirlər.

Rusiyalı politoloq: "İrəvan KTMT-ni tərk edərsə, heç kim Ermənistanın rəsmi sərhədlərini belə tanımaq istəməyəcək"

Məsələn, siyasi ekspert Vasili Koltaşov Ermənistanın açıq şəkildə Qərbə tərəf meyillənməsinə və ölkədəki anti-Rusiya addımlarına münasibətini açıqlayarkən deyib ki, Rusiya hansısa yolla proseslərə təsir göstərməyə çalışacaq, lakin Paşinyan açıq-aşın Azərbaycanın tərəfini tutur: "İrəvan KTMT-ni tərk edərsə, heç kim Ermənistanın rəsmi sərhədlərini belə tanımaq istəməyəcək. Azərbaycan öz növbəsində daha güclü ölkə kimi indi Paşinyanın rəhbərliyi altında 2020-ci ildən sonra müharibəyə hazırlaşmayan Ermənistanı aradan götürmək üçün səbəblər tapacaq".

Bu arada, İspaniyanın Qranada şəhərindəki görüş ərəfəsində belə bir imkan bilavasitə Ermənistanın əlinə düşüb. Belə ki, Qranadada Azərbaycan və Ermənistan liderləri ilə bərabər Avropa İttifaqının sədri, o cümlədən, Fransa Prezidenti və Almaniya kansleri iştirak edəcək. O baxımdan, Paşinyan bunda da maraqlı ola bilər. Beləliklə, proseslər birbaşa Azərbaycanın maraqları kontekstində inkişaf edir və bu kontekst hərtərəfli olaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyü faktorunu təsdiqləyir.

Afət Tahirqızı

Son geosiyasi transformasiyalar fonunda Cənubi Qafqaz regionunda baş verən hadisələr, rəsmi Parisin yaranmış realıqları qəbul etmək qabiliyyətində olmaması və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana son səfəri ilə bağlı fikirlərini AZƏRTAC-la rusiyalı politoloq, "PolitRus" ekspert-analitik şəbəkəsinin rəhbəri Vitali Arkov bölüşüb.

-Qarabağda son hadisələri, daha dəqiq desək, Azərbaycanın antiterror tədbirlərini, erməni hərbi birləşmələrinin tərk-silah edilməsini və rəsmi Bakı ilə yerli ermənilərin nümayəndələri arasında dialoqun başlanmasını necə qiymətləndirirsiniz?

-Aydın ki, antiterror tədbirlərinin keçirilməsi rəsmi Bakı üçün məcburi addım oldu və bu hadisələr qarşı tərəfi imzalanmış sənədlərə dəqiq riayət etməyə inandırmaq üzrə bütün arqumentlərin tükənməsindən sonra baş verdi. Əldə olan məlumatlara görə, Bakının silah tətbiq etməsi daha çox nümayişkarane və xəbərdaredici xarakter daşıyırdı: Azərbaycanın təhlükəsizliyinə təhdid olan qanunsuz hərbi birləşmələrin obyektlərinə dəqiq zərbələr endirilir, onlara birmənalı olaraq başa salınırdı ki, qanunun müddəalarına əməl edilməyəcəyi və ağıl səsə qulaq asılmayacağı təqdirdə bu zərbələr davam edə bilər.

Həmin günlərin hadisələrindən sonra aydın oldu: Qarabağın erməni əhalisinin sağlamlıq üçün cəmiyyəti Azərbaycanın çoxluqla dialoq tərəfdarıdır və rəsmi Bakı

Rusiyalı ekspert: "Artıq Bakı ilə Ankaranın geniş müttəfiqliyi integrasiya ilə əvəzlənir"

ilə öz gələcəyini müzakirə etmək istəyir. Amma İrəvandan idarə edilən və Qarabağda qanunsuz yerləşmiş silahlı insanlar qorxudur və Bakıdan müstəqil olaraq daxil olan dövlətləri qəbul etməyə imkan vermirdilər.

Bəli, Qarabağda vəziyyət kardinal şəkildə dəyişib. Lakin yerli erməni əhali də çox qorxub. Bu, Azərbaycan tərəfinin tədbirləri ilə deyil, daha çox erməni təbliğatçıları və tərbiyəçilərinin onlara danışdığı "dəhşətli gələcək" uydurmaları ilə bağlıdır. Nəticədə, insanlar Qarabağdan qaçır və bu, İrəvan və Parisə imkan verir ki, guya Bakının ermənilərə qarşı etnik təmizləmə siyasəti apardığını bəyan etsinlər.

Bu kontekstdə Azərbaycan rəhbərliyinin Qarabağda ermənilərin kompakt yaşadığı əraziyə hələ ki, hərbiçiləri və polis bölmələrini yerləşdirməmək üzrə qərarı müdrik addım kimi qiymətləndirilir.

Əsas məqsəd qorxuya düşmüş insanları həyəcanlandırmaq və tərbiyələrin təşkiliyə imkan verməkdir. Bakı ilə Moskva arasında razılaşmaya əsasən, regionda vəziyyətə nəzarəti Rusiya sülhməramlıları həyata keçirməkdə davam edirlər.

-Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın faktiki olaraq antiterror tədbirlərindən bir gün sonra özünün müstəqillik gününü münasibətilə müraciətində Ermənistan vətəndaşlarını sülhə çağırması, Azərbaycanın dinc əhalini hədəf almadığını etiraf etməsi üzrə mövqeyinə zidd olaraq, Qərbdə bəzi dairələr suyu bulandırmaqda davam edir. Xüsusilə, Fransa prezidenti Emmanuel Makron yenə də Azərbaycanın ünvanına tənqidlə çıxış edib. Bunun səbəbi nədir?

-Bu gün Rusiya, Türkiyə və Çin tərəfindən Afrikadan sıxışdırılıb çıxarılan Fransa Cənubi Qafqazda mövqeyini möhkəmləndirmək üzrə ciddi planlar hazırlayıb və onun əsas məqsədi tarixi maraqları zonasında Parisi "inciden" ölkələrdən qisas almaq, habelə onlarla sonrakı sövdələşmələr üçün zəmin yaratmaqdır: demək istəyir ki, siz bizim Afrikadakı müstəmləkələrdən çıxırsınız, biz isə Cənubi Qafqazı tərk edirik. Bu

kontekstdə Qarabağ mövzusu həmin sövdələşmənin tərkib hissələrindən yalnız biridir. Bu məqamda Fransa tarixən Cənubi Qafqazda maraqları olan və regionun iri dövlətləri ilə paritet əldə edə bilən Böyük Britaniya üçün də tamamilə lazımsızdır.

Öz korruptsiya əməlləri və ağgözlüyünün girovuna çevrilən Ermənistanın hazırkı rəhbərliyi fransız elitasının əlində bir alətdir. Sırr deyil ki, baş nazirin həyat yoldaşı Anna Akopyan və onun qardaşı Qraçya Akopyan erməni xalqından oğurlanan milyonların böyük bir hissəsini Fransa və Kanadaya daşıyırlar. Orada həmin kapitalın korruptsiya mənbəyi haqqında məlumat var və Ermənistanın baş nazirini pulların müsadirəsi və ictimailəşdirilməsi təhlükəsi altında "onların çaldığı musiqi altında oynamağa" məcbur edirlər. "Dabanaltı" Paşinyan buna alışa bilmir və ona məlumdur ki, Ermənistanın inadkar baş "paltaryuyanı" onu tam idarə edir. O, həmçinin artıq daha az miqyasda olsa da, borclu olduğu və bəzi təfərrüatların açıqlayacağından qorxduğu Moskvanın da tapşırıqlarını yerinə yetirməkdə davam edir.

-Bazar ertəsi Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana, bu dəfə məhz Naxçıvana növbəti səfəri oldu. Dövlət başçıları bir daha sülhsevər mesajlar göndərdilər, sazişlər imzalandılar. Ankara ilə Bakının müttəfiqli-

yi regiondakı vəziyyətə, xüsusən təhlükəsizlik sahəsinə necə təsir edir? Bundan başqa, İlham Əliyev və Rəcəb Tayyib Ərdoğan İğdır-Naxçıvan qaz xəminin təməlini qoydular və bəyan etdilər ki, bu boru xətti Avropa da daxil olmaqla, enerji təhlükəsizliyinə töhfə verəcək. Hazırkı global iqtisadi realıqlar fonunda bu nə dərəcədə aktualdır?

-Bakı və Tehran arasında tez-tez yaranan gərginlik Azərbaycan rəhbərliyini yerüstü nəqliyyat əlaqəsi və Naxçıvan muxtariyyətinin həyat fəaliyyətini təmin etmək məsələsində İrandan asılılığı azaltmaq üçün fəal şəkildə imkanlar axtarmağa vadar edir. Bu tədbirlər sırasında Azərbaycan təbii qazının Avropa İttifaqının cənubundakı istehlakçılara çatdıran TANAP-ın (Trans-Anadolu Qaz Kəməri - red.) bir qolunu inşa etmək planı var. Yeni qaz magistralının böyük bir hissəsi Türkiyə torpaqlarından - İğdır şəhərindən Sədərəyə qədər olan ərazidən keçəcək. Tikinti başa çatdıqdan sonra Naxçıvandakı istehlakçılar hazırda istifadə olunan üçüncü tərəfin - Türkmənistanın iştirakı ilə svop (mübadilə) müqavilələri çərçivəsində İran qazı əvəzinə, qardaş Türkiyədən tədarük ediləcək doğma Azərbaycan qazını alacaqlar.

Bu layihə, eləcə də Bakı və Ankaranın iqtisadi, siyasi və hərbi sahədə həyata keçirdiyi digər birgə tədbirlər iki ölkənin davamlı yaxınlaşmasından xəbər verir, burada geniş müttəfiqlik təkamül yolu ilə integrasiya ilə əvəzlənir. Hətta bir sıra ekspertlər bu yaxınlaşma və Rusiya ilə Belarus arasındakı oxşar proseslər arasında çoxlu ortaq cəhətlər tapırlar.

İlham Əliyevin bəşər tarixinə verdiyi ən böyük töhfə, insanlıq dərsləri və Zəngəzur dəhlizinin üfüqləri

Biz 90-cı illərin əzablarından, ağrılarından keçmiş nəsil. Uşaqlıq çağımızın tək günləri qətl, cüt günləri dəfn günlərinə təsadüf edib. Ön cəbhədə od-alov, müharibə, qan-qada, arxa cəbhədə siyasi didişmə, kreslo davası, hakimiyyət üçün xalqı güdazə verən cəbhələr, hərc-mərclik, sosial böhran, özbaşınalıq və s. Şükür ki, bunların hamısı artıq arada qalıb. Güclü nizamlanmış orduya sahibik, ölkədə sabitlikdir, övladlarımız qorxusuz-hürküslük şəhərdə dolaşa bilir.

Otuz il torpaqlarımız işğal altında qaldı, amma bir müstəsnaqlıq öz gücünü əbədi qorudu. Bu otuz ildə Qarabağ Azərbaycan üçün yalnız milli ərazinin deyil, həmçinin mənəvi heysiyyət və ləyaqətin adı oldu, şərəfli və süveren vətən anlayışının tərkib hissəsinə çevrildi. 2020-ci ilin 44 günlük savaşında da bizə zəfəri qazandıran başlıca amil bu hissə tapınmağımız oldu. Düşməni isə öz əzəli-əbədi xislətinə sadıqlığı ilə təəccübləndirmədi. Həsəd doğurmayan keyfiyyətlərdir! İrtica, zor, şər stixiyası, xaosdan qidalanmaq, göz yaşına, qana susamaq, hər dəfə çarxı fırladıb zülmün və vəhşətin başladığı nöqtənin tam üstündə saxlamaq! Tək 44 günlük müharibədə və ondan sonrakı zaman müddətində düşmənin sərgilədiyi fəci mənzərənin çeşidinə diqqət edək: müharibə aparılan ərazidən kilometrə uzaq sivil şəhərlərimiz (Gəncə, Bərdə, Mingəçevir) raketlərlə bombalandı. Hətta kapitulyasiya aktı imzalandıqdan sonra belə ermənilər "10 Noyabr Bəyannaməsi"nə əməl etməyərək minalınmış ərazilərin xəritəsini vermədi. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə hələ də mina təhlükəsinin qalması, sərhəd ərazilərdə erməni terrorçularının yerləşdirilməsi, müharibədən sonra da atışmaların davam etməsi, siyasi heyətin sülh çağırışlarının cavabsız qalması düşmənin öz tarixi xislətinə sadıq qalmasının, sabit mövqeyindən çəkinməməyinin göstəricisi idi.

Ali Baş Komandan İlham Əliyevin üzərinə çox ağır missiya düşüb. Bir tərəfdən ölkənin rifahını və sabitliyini pozmaq istəyən siyasi cəbhələr, antimilləti maraqlara xidmət edən ünsürlər, digər tərəfdən yalnız erməni siyasətlərinin, əsgərlərinin deyil, erməni vətəndaşlarının, sivilələrinin belə qana, müharibəyə susayan, Birinci Qarabağ müharibəsində və ondan sonrakı otuz il müddətində "Bakıya qədər gələcəyik!", "Axırncı türkü də öldürəcəyik!" şüarlarını səsləndirməkdən usanmayan kor kütlə...

İlham Əliyev hər zaman sülhün tərəfində olduğunu bəyan edib. Çıxışları hər zaman, sülhə, barışıqə dəvət çağırışları ilə zəngindir. Amma sülh qarşı tərəf sakitləşəndə, atəşkəsə əməl etmədikdə başlayır. Ermənilərin təcizəti davam edirsə, hansı sülhdən söhbət gedə bilər? Son antiterror tədbirləri də bunu sübut etdi. Ermənistan Üçtərəfli Bəyanatın şərtlərini pozursa, yenidən təcizə meyllənirsə, mülki əhalini hədəf alırsa, Azərbaycanın Ermənistanı islah etməsi üçün hərbi gücdən istifadə etməsi qaçılmazdır. Doğrudur, şəhidlər veririk, anaların gözü yaşlıdır, kiçik yaşlı uşaqlar atalarının torpağına verilməsinə şahidlik edirlər. Amma başqa yol yoxdur. Milli namusun keşiyində millət özü durmalıdır! Hərbi etikası olmayan, sazişlərə əməl etməyən bir düşmənin varsa, əlbəttə, onun başına dəmir yumruq endirməkdən başqa çarə qalmır. Söhbət ərazi bütövlüyündən gədirsə güzeştə yer olmamalıdır. Hikmət Hacıyevin CNN-ə müsahibəsində bildirdiyi kimi: "Hər bir ölkə kimi Azərbaycanın da öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü müdafiə etmək hüququ var".

Bu gün İlham Əliyevin qətiyyəti, əzmi bütün dünya üçün nümunədir. Hərçənd, dünya belə qətiyyətli, güclü lider obrazını, xüsusilə prinsipial, beynəlxalq dəngələri qoruyan idarəedicini o qədər də asan qəbullana, həzm edə bilmir. Amma olsun, onsuz da başqa yolları yoxdur. İlham Əliyev bu gün min cür mürəkkəb, xaos, gizlin, məkrli siyasi oyunların çevrəsində Dövlət qurur. Son hadisə ilə isə yalnız son otuz ilin yox, iki yüz illik bir dövrün yaraları bütövlənir. Parçalanan, talan olan Azərbaycan hələ Ümummilli lider Heydər Əliyevin zamanında kor Edip kimi ayağa durub qalxmağa özündə qətiyyət tapmışdı. İlham Əliyev isə Azərbaycanı ona tarixən dəymiş bütün zərbələrin altından zədəsiz çıxarmağı bacardı. Gələcəyə bütöv Azərbaycan ərməğan etmək üçün.

Müdaxilə ilə bağlı maraqlı bir detala diqqət çəkmək istəyirəm. Azərbaycan Prezidenti dəfələrlə qeyd etdi ki, "Qarabağın Azərbaycanın torpağı olduğunu Paşinyan özü etiraf edib". Yəni, üçüncü digər tərəfin məsələyə qarışması doğru olmaz. Və bu fikirlərlə üçüncü digər ölkənin məsələyə aktiv müdaxiləsini minimuma endirməyi bacardı.

Bu gün dünyada ön siyasi ambisiyası, mənfəəti naminə xalqın qanı və müsibətini tərəziyə qoymağa hazır olanlar var. İlham Əliyev isə heç zaman xalqın fəlakəti ilə ehtikarlıq etməyib. Hətta milli intibah naminə belə millətin taleyi ilə oynamayıb. Şərəf və suverenliyi, humanizm və insanlığı liderlik fəaliyyətinin ana xəttinə çevirib. İlham Əliyev nəyə çalışır? Yalnız Qarabağı bütöv şəkildə geri almağa, Azərbaycanın bütün torpaqlarında Konstitusiyaya quruluşunu bərpa etməyə deyil, həm də müharibələrə son qoymağa, sülhə nail olmağa çalışır. Azərbaycan hakimiyyətinin, Ordumuzun Qarabağda apardığı bütün əməliyyatların, eləcə də son lokal antiterror tədbirlərinin kökündə bu amil dayanırdı. Müharibəyə son qoymaq! Çıxışlarında dəfələrlə bu hərəkətlərin mülki əhaliyə qarşı olmadığını döndə-döndə bəyan edir, bunun əyani sübutlarını mütəmadi ortaya qoyur, dünyaya sübut etməyə çalışır ölkə başçısı.

Qarabağdakı ermənilərə öz vətəndaşları kimi müraciət edilməsi, onlara düzgün yol göstərilməsi də həmin bu missiya daxilində dərk ediləsi prosesdir. Sülh və əmin-amanlığın tam bərqərar olmasına çalışmaq əzmi bu gün İlham Əliyevin bəşər tarixinə verdiyi böyük töhfədir! Misir yazıçısı Nəcib Məhfuzun Nobel alarkən etdiyi çıxışda belə fikirlər yer alır: "Bizim sivil dövlətlərin rəhbərlərindən və onların sahibkarlarından əsl sıçrayış etməyi, müasir dünyaya yeni, qərəzsiz baxışla baxmağı tələb etməyə haqqımız və borcumuz var. Övvəllər hər bir lider yalnız öz millətinin mənfəəti naminə hərəkət edirdi, qalanlarına rəqib və ya istismar obyekt kimi baxır, öz üstünlüyündən və şəxsi şöhrətindən başqa bütün digər dəyərlərə etinasız yanaşırdı. Bunun adı ilə əxlaq dağıdılıb, prinsiplər pozulub, ləyaqətsiz üsullara haqq qazandırılıb, saysız-hesabsız insan ölümə məhkum edilib. Yalan, hiylə, xəyanət və qəddarlıq bəsirət möcüzəsi kimi ehtiram edilir, böyüklüyün sübutu kimi görüldü. Bu gün yanaşma kökündən dəyişməlidir. Bu gün sivil liderin böyüklüyü onun dünyagörüşünün qlobal xarakterinə və bütün bəşəriyyət qarşısında məsuliyyət hissəsinə görə qiymətləndirilməlidir. Danışmaq yetər, hərəkət etmək vaxtdır. Beynəlxalq soyğunçuların və vicdanı pis insanların dövrünü bitirməyin vaxtıdır. Biz bütün dünyanın yaxşılığını düşünən liderlər dövrünə qədəm qoymalıyıq".

İlham Əliyev məhz, bu cür şəxsiyyətdir, güclü siyasi rəhbərdir, tək ölkəsinin deyil, dünyanın yaxşılığını arzulayan, bunu bəşəriyyət qarşısında məsuliyyət kimi dərk etməyə çalışan liderdir. Bəli, "bu gün sivil liderin böyüklüyü onun dünyagörüşünün qlobal xarakterinə və bütün bəşəriyyət qarşısında məsuliyyət hissəsinə görə qiymətləndirilməlidir" sə, qururluyuq ki, bizim rəhbərimiz - Ali Baş Komandan İlham Əliyev bu ali dəyərləri, mənəvi-əxlaqi keyfiyyətləri özündə ehtiva edən şəxsdir!

Ona görə İlham Əliyev fərqli yol tutur və tutduğu yolla əslində xalqın əsrlərlə qazandığı nəcib xalq statusunu də təhdid və zərbələrdən qorumuş olur, onu erməni daşnakları, faşist təfəkkürlü terrorçularla eyniləşdirmir. Onlar kimi davranmamalı, onlar kimi danışmamalı olduğumuzun ən böyük nümunəsi Ali Baş Komandan İlham Əliyev birinci elə özü meydana qoyur. Bu mənada İlham Əliyev bu gün insanlığın, bütövlükdə bəşəriyyətin düşmənlərinə qarşı vuruşur. Onun hədəfi yalnız mənfur düşməni deyil, həm də bütün insanlığa qənim kəsilmə qüvvələrdir, silahı yalnız hərbi texnika deyil, həm də insani, humanist ideyalar. Böyük Mirzə Ələkbər Sabirin dediyi kimi, "Kim ki, insanı sevir, aşiqi-hürriyyət olur. Bəli, hürriyyət olan yerdə də insanlıq olur".

Sülh istəyi və insanlıq ləyaqətini bir araya cəmləndirib öz liderlik tərcümeyi-halının əsas xəttinə çevirməyi bacaran Azərbaycanın gücü - İlham Əliyev bu əzmlə ən uzaq tarixləri yaxına gətirir, ən əlçatmaz arzuları reallığa çevirir. Və bu yaxınlaşan uzaqlıqlardan bir də açılacaq Zəngəzur dəhlizinin üfüqləri görünür...

ELNARƏ AKİMOVA
YAP İdarə Heyətinin üzvü,
filologiya elmləri doktoru,
AMEA Nizami Gəncəvi adına
Ədəbiyyat İnstitutunda şöbə müdiri

Ermənilərin gedişində məqsəd axtaranlara!

qruplaşmasının əməlləri bitmirdi. Sentyabrın 19-da Azərbaycan öz torpaqlarında erməni terrorizminə qarşı apardığı bir gündən də az antiterror tədbirindən sonra onlar yenə də ağ bayraq qaldıraraq təslim oldular. Qarabağda yaşayan erməni sakinlərin reinteqrasiyası məsələləri ilə bağlı danışıqlara razı olduqlarını bildirdilər. Danışıqlar sentyabrın 21-də Yevlax şəhərində həyata keçirildi və Qarabağda yaşayan erməni sakinlərin Azərbaycan Konstitusiyası və qanunları çərçivəsində reinteqrasiyası məsələləri müzakirə olundu.

Danışıqlardan dərhal sonra Azərbaycan Xankəndini Azərbaycan işıqları ilə təmin etdi, həmçinin də bölgəyə humanitar yardım göstərməyə başladı.

Bütün bu hadisələrin fonunda ermənilərin Xankəndini tərk etmələri deməli, onların öz düşüncələrinin məhsuludur. Bir də yuxarıda da qeyd etdiyim kimi dalaşarkən barışmağa saxlamadıqları üzdür. Əslində, saxlamadığının uzun məhiyyəsinə varmağın özü böyük bir düşüncədir. Belə isə, əgər saxlamadıqları üçün Qarabağdan gedirlərsə, əlbəttə, özləri bilirlər. Yox, əgər onlar üçün hansısa bir təhlükə olacağını düşünsələr, burada səhvə yol verirlər. Çünki üç il ərzində orada heç bir təhlükə ilə üzləşməyiblər. Digər tərəfdən, Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etmək istəməzlərsə, bunun üçün gedirlərsə, bu dəfə tamamilə özləri bilirlər. Lakin onlara qarşı heç bir təzyiq olmayıb, bunu özləri də etiraf edir, müsahibələri də göstərir. Qarabağdakı hazırkı vəziyyət, videoçəkilişlər də təsdiqləyir.

Gedəni saxlamaq olmaz...

Bəli, gedəni saxlamaq olmaz. Hələ o da ola 30 ildə xalqımızın başına olmanın müsbət təsirlərini gətirən düşmən ölkəyə məxsus insanları. Gedənin yolu açıq olsun. Birgə yaşayışı qəbul etməyən, Azərbaycanın Konstitusiyaya quruluşuna riayət etməyi özünə siqisdirmayan insanın öz-özlüyündə seçdiyi yoldur bu. Biz bu qədər işğalın, bu qədər soyqırımının, bu qədər deportasiyanın, bu qədər itkinin qarşısında yenə də humanistliyimizi göstərdik, onlara "qalın", dedik. Onlarsa getməyi seçdilər.

Lakin qoy gedənlər bilsinlər ki, onlar üçün təhlükə hər zaman öz ölkələri tərəfindən olub. Elə 30 ilin o başında da, bu başında da. 30 ilin o başındakı mənzərələr, bu başındakı yeni təməllər, müharibə, müharibədən sonrakı hadisələr, hansı ki, onları yuxarıda sadalamışam, bütün bunlar erməninin erməniliyində qaldığını sübut edən amillərdir. Bütün bunlardan əziyyət çəkən isə bax, bu gedənlərdir.

Qoy gedənlər, bunları heç vaxt unutmasınlar. Unutmasınlar ki, dövlətləri ədalətsizcəsinə, haqsızcasına qonşu ilə 30 il ərzində bütün münasibətləri sıradan çıxardı. Bizdə bir gözəl misal da var: pərdəni aradan qaldırmaq olmaz. Bax, erməni yığnağı iki xalq arasında qonşuluq pərdəsini aradan qaldırdı. Hansı ki, bu pərdəni qoruyub saxlamaq müharibələrdən çox-çox çətin işdir...

Mətanət Məmmədova

Ermənilər Qarabağdan könüllü şəkildə gedirlər. Lakin müxtəlif dairələr yenə də bu məsələdə ağa qara demək niyyətindən əl çəkmir, bu gedişdə öz məqsədlərini axtarırlar. Bilə-bilə ki, onlar öz xoşları, istəkləri ilə gedirlər, yenə də dünyada Azərbaycana qarşı mənfi fikrin formalaşdırılması üçün dəridən-qabıqdan çıxırlar. Həqiqət isə bütün mənası ilə göz önündədir.

Bu həqiqətin isə birdən çox tərəfi var. Onlardan biri: Atalarımızın "dalaşanda elə danış, barışmağa üz saxla" misalı bunlar özünəməxsus papaqlarını qarşılarına qoyub fikirləşdi, götür-qoy etdilər ki, getmək lazımdır. Baxmayaraq ki, hələ 2020-ci ildə İkinci Vətən müharibəsi bitəndə dövlətimizin başçısı Qarabağda yaşayan erməni əhalinin Azərbaycan vətəndaşları olduğunu, onların təhlükəsizliyini dövlətin öz üzərinə götürdüyünü bildirmişdi, 19 sentyabrda birgünlük antiterror tədbirindən sonra ermənilərə humanitar yardıma başlanılmışdı, lakin onlar Qarabağı tərk etmək qərarına gəldilər. Artıq bir neçə gündür ki, Qarabağda olan yerli və xarici media və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri də təsdiq edirlər ki, ermənilər bu torpaqlardan öz istəkləri ilə gedirlər.

Alınan çoxsaylı müsahibələr, gedərkən yolda xarici nümayəndələrlə söhbətlər əsnasında məlum olur ki, onlara qarşı Qarabağda heç bir təzyiq yoxdur. Onlar öz istəkləri ilə gedirlər. Çünki qalmağa üz qoymayıblar. Düzdür, 2020-ci ildə 44 günlük müharibədə məğlub oldular, 30 il ərzində Azərbaycan torpaqlarında yaratmaq istedikləri " böyük Ermənistan" xülyası parça-parça olub yerə səpələndi, torpaqlarımızda qurduqları beton barrikadalar göyə sovruldu, lakin 30 il əvvəl də göz önünə gətirmək lazımdır axı. Gətirirlər də. Məğlub olsalar da, qalıbiyyətlərini də unutmurlar. Bu qalıbiyyətləri zamanı soydaşlarımızı qarşı soyqırımını, deportasiyanı unutmurlar. Məhz elə buna görə də kürklərinə birə düşür. Çünki dalaşarkən barışmağa, eləcə də bu gün sülh şəraitində Qarabağda yaşamaq üçün üz qoyulmayıb. Bu səbəbdən də baxmayaraq ki, bəzi ermənipərəst qüvvələr ermənilərin köçünü etnik təmizləmə kimi qələmə verir, lakin bu, belə deyil, onlar öz istəkləri ilə gedirlər və bunu sübut edən saysız müsahibələr, faktlar var.

Hər kəs öz arşını ilə ölçür...

Ermənilərin Qarabağdan köçmələri, həm də öz istəkləri ilə köçmələri fonunda yenə də atalarımızın dəyərli deyimlərindən biri yada düşür: hər kəs öz arşını ilə ölçür. Bu xüsusda düşünmək olur ki, ermənilər bu məsələdə yenə də öz arşınlarını işə salaraq çox da uzaq olmayan keçmişə boylanıb düşüncələr ki, getməyimiz qalmağımızdan məsləhətlidir. Birdən azərbaycanlılar bizə bizim onlara qarşı etdiklərimizi edər.

Müsahibələrdən də görüldüyü kimi, etiraf edirlər ki, onlara qarşı heç bir təzyiq yoxdur. Sadəcə özləri getmək istəyirlər. Tək bizim

Mətanət Məmmədova

xalqa deyil, bütün dünya xalqlarına erməni xisləti çox yaxşı məlum olduğundan hər kəs bilir ki, ermənilərə qarşı Qarabağda hər hansı bir təkiddə olsaydı, onlar müsahibələrində bunu açıqca söyləyəcəkdilər. Lakin onlarla müsahibənin, söhbətin heç birində onların bir narazılığı belə eşlənmir. Onlar sadəcə keçmişə boylanarkən gördüklərinin fonunda düşüncələr ki, bəlkə biz də xislətə onlara oxşaya bilərik. Lakin böyük səhvə yol verirlər. Azərbaycanlıların tarixin heç bir dönəmində erməni xislətinə oxşar bir cəhəti belə olmayıb və olmayacaq da.

Uzun illər qonşu olan xalqlar bir-birindən müəyyən xüsusiyyətləri əxz edirlər. Bəli, ermənilər bunu uzun illərdir ki, edirlər. Əxz etmək nədir, hələ olduğu kimi götürüb öz adlarına da çıxırlar. Mahnılarımız, musiqi alətlərimiz, rəqslərimiz, xalçalarımız, mətbəximiz və sair kimi. Lakin bu, azərbaycanlılara məxsus keyfiyyət olmayıb. Çünki hər cəhətdən o qədər zəngin bir xalq ki, əslində bizim bunlara ehtiyacımız yoxdur.

1992-2023... Oxşar fotolar, fərqli cəhətlər...

Fotolar, videolar bir-birinə çox bənzəyir. Hər ikisi köçdür. Lakin 1992-ci ildəki köçlə 2023-cü ildəki köçün şəkillərdə və fotolarda görüldüyündən fərqli tərəfləri olduqca böyükdür. Bu fərqlərə nəzər salaq.

1992-ci il, Qarabağ. İnsanlar böyük bir təşviş içərisindədir. Əllərində heç bir bağlama, çanta yoxdur. Yanlarında heç bir yük maşını görünmür. Əksəriyyəti yaralıdır. Ya başlarından, ya üzlərindən qan süzür, ya da əl-ayaqlarından. Ayaqlarında ayaqqabı yoxdur. Corabları cırıq-cırıqdır. Görünür ki, uzun yollar bu corabları dəşik-dəşik edib. Üzlərdən zülmün, əziyyətin ifadəsi açıqca oxunur. Onlar piyada üz tutublar irəliyə doğru. Hara gedirlər? Heç özləri də bilirlər...

2023-cü il, Qarabağ

Ermənilər köçürlər. Öz istəkləri, arzuları

ilə. Əyinlərində paltarları, ayaqlarında ayaqqabıları. Sağ-salamatdırlar. Sanki harasa toya-ziyafətə gedirlər. Əllərində çamadanları, bağlamaları... Ətrafda xeyli avtomobil var. Yüklü avtomobillərdir. Onlar ev eşyalarını da özləri ilə birlikdə aparırlar. Piyada deyillər, maşınlardadırlar. Onlardan müsahibə alınır. Sual verilir ki, nə üçün Xankəndidə qalmaq istəmirsiniz? Cavab verirlər ki, hamı gedirdi, dedim mən də gedim. Cavab verirlər ki, qalan ömrümü İrəvanda övladlarımla keçirmək istəyirəm. Cavab verirlər ki, qohumlar gedirdi, mən də getmək istədim. Cavab verirlər ki, hamı gedir, mən də onlarla getmək istədim. Bəs sizə kimse buradan get deyib?- sualına hər biri yox, özümüz gedirik, deyirlər. Hələ çoxları Azərbaycandan dostları olduğunu, əvvəlki illərdə onlarla birlikdə fabrik və zavodlarda işlədiklərini də bildirir.

Gedirlər... Könüllü şəkildə gedirlər. Bəlkə də getmək istəməzlər, onlar sadəcə xalqın nümayəndələridir. Lakin 30 il əvvəlki və 30 il sonrakı separatçıların əməllərinin acısını onlar çəkir. Baxmayaraq ki, bizi çox gözəl tanıyırlar, lakin bizə edilənləri də yaxşı xatırlayırlar. Bu isə onlara qorxu, vahimə bəxş edir. Bəlkə də bu, qorxu, vahimə də deyil, bizimlə üz-üzə gəlməkdən utanırlar...

Sadəcə qanun çərçivəsində...

Hələ üç il əvvəl-2020-ci ildə dövlətimizin başçısı Qarabağın erməni əhalisinin Azərbaycan vətəndaşları olduqlarını, burada azad, sərbəst şəkildə, lakin Azərbaycan qanunları çərçivəsində yaşaya biləcəklərini qeyd etmişdi.

Üç ildir ki, erməni əhali Qarabağda yaşayır, lakin Ermənistan dövləti əhalisinin qonşu dövlətin ərazisində necə yaşamaq hüququ olduğunu müəyyənləşdirmək fikrində deyildi. Necə ki, 2020-ci ilin 10 noyabrında Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan arasında imzalanan üçtərəfli bəyanatda üzərinə düşən öhdəliklərə əməl etmir, minalanmış ərazilərin xəritəsini verməkdən imtina edir, bununla yüzlərlə soydaşımızın həlak olmasına şərait yaradır, eləcə də Qarabağda yaşayan əhalinin də erməni əsilli olduğunu unudurdu. Eyni zamanda burada separatizmin baş qaldırmasına, terrorçu dəstələrin özbaşınalığına da reaksiyasız qalmışdı. Hələ üstəlik Laçın istiqamətində Azərbaycan-Ermənistan sərhədində sərhəd-buraxılış məntəqəsinin qurulmasına narahatlığını da bildirirdi. Məqsəd isə bu yol vasitəsilə buraya separatçıların və silah-sursat və texnikanın yerləşdirilməsi idi.

Nəticə isə üç ildir ki, göz qarşısındadır. Baxmayaraq ki, müharibə bitib, sülh sazişi imzalanıb, lakin Qarabağda erməni terror

“Bu gün Azərbaycanın Qarabağda suverenliyini bərpa etdikdən sonra bölgəni tək edən ermənilərin özləri üçün müəyyən etdikləri yalnız bir kriteriya var. Onlar bildiriblər ki, Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı olaraq həmin ərazidə yaşamaq istəməzlər. Heç bir faktor onların bölgəni tərk etməsi üçün əsas vermir. Çünki ölkə başçısı tərəfindən bəyan olunub ki, Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul edən və qanunlarımıza tabe olan hər bir erməni sakinini bölgədə qala, öz evində yaşamağa davam edə bilər”. Bu sözləri SiA-ya açıqlamasında “Ortaq Dəyərlər” İctimai Birliyinin sədri Aqil Camal deyib.

Onun sözlərinə görə, eyni zamanda, Azərbaycan dövləti bütün

vətəndaşlar kimi onların da hüquq və təhlükəsizliyinə, sosial-mədəni hüquqlarının təmin olunmasına təminat verir: “Bu gün ermənilərin bölgədən kütləvi köçü onu göstərir ki, əhalinin böyük hissəsinin beyni zəhərlənib. Onlar 35 il əhatə edən separatizm düşüncəsi ilə Azərbaycanın qanunları çərçivəsində yaşamaq istəməzlər. Amma burada bir paradoksal məsələ var. Azərbaycan dövləti hələ ərazidə vətən-

daşılıqla bağlı hər hansı bir prosedura, sənədləşmə işinə başlamayıb. Nəzərə alsaq ki, hərbi tədbir-

lər də dayandırılıb, Azərbaycan Ağdam-Xankəndi və Laçın yolu vasitəsilə bölgəyə çox sayda humanitar yardımlar çatdırır, belə bir vəziyyətdə ermənilər nə üçün kütləvi şəkildə bölgəni tərk edirlər? Bu onu göstərir ki, bunun da ardında bir məkrli siyasət var. Məqsəd Azərbaycanı etnik təmizləmə həyata keçirməkdə ittiham etməkdir. Amma bütün bu proseslər şəffaf şəkildə dünyanın gözü qarşı-

sında həyata keçirilir. Hətta Azərbaycan təmin etmişdi ki, xarici jurnalistlər belə Laçın nəzarət-buraxılış məntəqəsində ola və prosesi izləyə bilərlər”.

“Gördüyünüz kimi, oradan keçən ermənilər hər hansı zorakı vasitələrlə deyil, könüllü şəkildə getmək istediklərini bildirirlər. Azərbaycanın da müvafiq dövlət qurumlarının nümayəndələri onları normal şəkildə yola salır. Bu baxımdan Avropa İttifaqının Azərbaycanla bağlı açıqlaması onu deməyə əsas verir ki, istər ayrı-ayrı dövlətlər, istərsə də beynəlxalq təşkilatlar bu proses şəffaf və konstruktiv formada təşkil olunur”,- deyərək əlavə edib.

Ləman Sərraf

Azərbaycan

Xalqı vahiddir, bölünməzdir

Vətən müharibəsinin başladığı gün - 27 sentyabr 2020-ci il Azərbaycan Milli Dövlətçilik İnstitutunun Qızıl tarixi, qürur və şərəf simvolu salnaməsidir. Bu tarixdən başlayan Qarabağın azadlığı uğrunda Haqq-Ədalət savaşı sübut etdi ki, Azərbaycan Xalqı vahiddir, Bölünməzdir, öz Vətəni-torpaqları uğrunda vuruşa hər zaman hazırdır.

* Azərbaycanın hərbi-strateji təhlükəsizlik tarixində - 27 sentyabr 2020-ci il işğalçı Ermənistanın təcavüzünə cavab verilən 44 günlük Vətən müharibəsinin başlanması günüdür. Xalq bu günü 30 il inamla gözləmişdir. Erməni vəhşilikləri, qəddarlıqları bu illər ərzində öz faşist xisləti ilə qəzəb, nifrət hissinə söndürməmiş, əksinə daha da alovlandırmışdı.

* Qalibiyyət uğrunda tarixi Qarabağ torpaqlarının işğaldan azadlığının başlanğıcı - 27 sentyabr 2020-ci il Qisas günü idi.

Bu illər ərzində "keçmiş dağlıq qarabağ" münaqişəsinin sülh yolu ilə həlli imkanları istiqamətində Prezident İlham Əliyev beynəlxalq aləmdə ciddi siyasi-təbliğati iş aparmışdı. Xalqın və dövlətin səbrini tükəndirən işğalçının getdikcə azğınlaşması, işğal edilən ərazilərdə möhkəmləndirməyə cəhd, ATƏT-in keçmiş Minsk Qrupunun qəbul etdiyi "Əsas Prinsiplər"ə təcavüzkar Ermənistanın əməl etməməsi, saxta "dağlıq qarabağ respublikası"nın mərkəzinin Xankəndindən Şuşaya köçürmə planı - "yeni müharibə, yeni ərazilər" kimi bəyanatlar, dünyanın müxtəlif yerlərində yaşayan ermənilərin qanunsuz olaraq Qarabağa yerləşdirilməsi, toponimlərin adlarının dəyişdirilib, tarixi abidələrin özlərinkiləşdirilməsi kimi dözülməz, riyakar davranışlar xalqın və dövlətin səbrini daşdırmışdı. Başqa bir amil 5 avqust 2019-cu ildə Xankəndində keçirilən mitinqdə Ermənistanın baş naziri N.Paşinyanın "Artsax Ermənistanıdır və nöqtə" deməsi artıq danışıqlar məsələsinə belə dağıtdı.

2020-ci il iyulda təcavüzkar Ermənistanın Azərbaycanın dövlət sərhədlərini atəşə tutması, münaqişə zonasından çox uzaq olan Tovuz rayonuna hücumu vəziyyətin daha da gərginləşməsinə səbəb yaratdı. Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədindəki döyüşlər zamanı 14 iyul 2020-ci il Bakıda ümummilli mitinq keçirildi, on minlərlə insan "Qarabağ Bizimidir", "Qarabağ Azərbaycandır", "Eşq olsun Milli Orduya", "İrəli" şüarları səsləndirərək torpaqlarının azadlığı uğrunda vuruşa hazır olduqlarını bildirdilər. Artıq xalq könüllü səfərbərlik xidmətlərinə yığılırdı. 15 iyul 2020-ci ildə Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyev bəyan etdi ki, hərbi xidmətə getmək istəyənlər şəxsi məlumatlarını Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə çağırış üzrə Dövlət xidmətinə təqdim edə bilərlər. Torpağını işğaldan azad görmək istəyən nəinki oğlan və qızları, hətta xaricdəki soydaşlar, ehtiyatda olan hərbiçilər, müharibə əlilləri və veteranlar hərbi əməliyyatlarda iştirak üçün Müdafiə Nazirliyinə müraciət ünvanlamışdılar. Bəlkə də dünyada yeganə xalq idi ki, Ali Baş Komandanın hərbi əməliyyatlarına başlamağını istəyir, müharibəni xoş istəklə qarşılayırdı.

* 27 sentyabr 2020-ci il - 1994-cü ildə bağlanan atəşkəsi pozub Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin mövqelərinə ardıcıl zərbələr

prof. Rəna Mirzəzadə
AMEA FSI "Siyasət fəlsəfəsi və sosiologiyası" şöbə müdiri

endirən, Tərtər, Ağdam, Füzuli və Cəbrayıl rayonlarının yaşayış məkanına atəş yağdıraraq təcavüzkar layiqli cavabını aldı. Şəmkir, Beyləqan, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Goranboy, Tərtər, Bərdə, Ağcabədi və Gəncə şəhərlərində dinc əhəlinin yaşayış yerləri raketlərdən bombardmana tutuldu. Azərbaycana qarşı bu yeni təcavüz beynəlxalq hüququn əsas norma və prinsiplərinin, Beynəlxalq Humanitar Hüququn, 1949-cu il Cenevrə Konvensiyası, 1993-cü ildə qəbul edilən Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycanın işğal etdiyi ərazilərdən tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874, 884 qətnamələrinin Ermənistan tərəfindən pozulması idi. On

* 27 sentyabr 2020-ci ildə Prezident, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev televiziya da xalqa müraciət edərək bildirdi ki, Qarabağ torpaqlarının işğaldan azadlığı uğrunda Vətən müharibəsi başladı və bəyan etdi ki: "Qarabağ Azərbaycandır!". Vətən müharibəsinin hərbi-strateji tarixində Prezident İlham Əliyevin "Qarabağ Azərbaycandır!" şüarı simvola çevrildi.

* 27 sentyabr Azərbaycan Milli Məclisinin təcili xüsusi iclası çağırıldı və ölkədə "Hərbi vəziyyətin" elan edilməsi qərarı qəbul olundu. Ali Baş Komandan tərəfindən bu qərar imzalanaraq, Bakı şəhəri və ölkənin bir neçə bölgəsində hərbi vəziyyət tətbiq edildi, sentyabrın 28-də də ölkə üzrə qismən səfərbərlik elan olundu. Və:

- Bu haqq və ədalətin bərpasına istiqamətlənən strateji-hərbi-siyasi qərar idi.

- Bu qalibiyyət istəyən Azərbaycan xalqının Dövlət-Ordu Birliyinin təmsili idi.

- Bu tarixi Qarabağ torpaqlarının Azərbaycanın bölünməz tərkib hissəsi olmasının siyasi-inzibati-hərbi təsdiqi idi.

Prezident İlham Əliyev vurğuladı ki: "Bizim Ermənistan ərazisində hərbi hədəflərimiz yoxdur... Ermənistan bu təxribatı törətməklə hansı məqsədi güdürdü. İlk növbədə Azərbaycan torpaqlarının işğalı onların planındadır və onlar bunu gizlətmirlər. Onların hərbi-siyasi rəhbərliyi Azərbaycanı yeni işğalla hədələməyə çalışırdı, yeni ərazilər uğrunda yeni işğal siyasəti idi. Digər səbəb Ermənistanda mövcud olan çox ciddi sosial, iqtisadi və siyasi məsələlərdən ölkə əhalisi-

nin fikrini yayındırmaq və Azərbaycandan düşmən obrazı yatarmaqdır. Daha bir səbəb isə Ermənistan hər vəchlə çalışır ki, danışıqlar prosesi pozulsun və dəyə bilərəm ki, buna nail olub. Məhz Ermənistanın riyakar, qeyri-konstruktiv və yalançı siyasəti nəticəsində hazırda danışıqlar dayanıbdır. Azərbaycanın qədim şəhəri olan Şuşada qondarma kriminal xunta rejiminin başçısının "and içmə" mərasimi olmuşdur. Bu təxribat deyilmi? Bu bizə qarşı təhqirdir". (1)

* 27 sentyabr 2020-ci il - Prezidentin bu tarixdəki bəyanatı xalqın inam və ruh hissini daha da artırdı, cəbhə boyu əks-hücum əməliyyatlarına başlayan Milli Ordu sürətlə düşməne ağır zərbələr endirməyə başladı

* 27 sentyabrdan başlayaraq 44 gün davam edən və "Vətən Müharibəsi" adlanan savaşa Milli Ordu sarsılmaz gücünü əks etdirdi və Zəfər qazandı.

Qarabağ torpaqları işğaldan azad edildi və 10 noyabr 2020-ci ildə Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya arasında üçtərəfli atəşkəs müqaviləsi imzalandı.

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Xanım Mehriban Əliyevanın rəhbərliyi ilə Heydər Əliyev Fondu Qarabağ müharibələri şəhidlərinin xatirəsinin yad edilməsi, onların ailələrinin, həmçinin qazilərə xüsusi diqqət yetirilməsi onların payğılarının qarşılınmasında müxtəlif səpgili tədbirlərə dəstək verir. Birinci vitse-prezident Xanım Mehriban Əliyeva vurğulayır ki: "Azərbaycan xalqının igid oğulları Zəfər naminə, Azərbaycanın gələcəyi naminə canlarından keçib. Şəhidlərimizin qanı nahaq yerə tökülmədi - biz tarixi ədaləti bərpa etdik, hər birimiz bu Zəfərin nəyin bahasına qazandığını yadda saxlamağa borcluuyq. Biz Vətən Müharibəsi şəhidlərini heç vaxt unutmayacağıq". (2)

* 27 sentyabrdan başlayan Vətən müharibəsi 10 noyabrda Zəfərlə bitdi və 44 günlük müharibənin başa çatması ilə "Yaşat" Fondu, Qarabağ Dirçəliş Fondu təsis olundu. Azərbaycanın Milli Məclisi ilk dəfə olaraq 2020-ci ilin sonunda Zəfər büdcəsi qəbul etdi, işğaldan azad edilən tarixi torpaqların bərpası üçün ilkin olaraq 2 milyard manat vəsait ayrıldı. (3)

Nəzərə yetirək ki, Qarabağ torpaqlarının işğaldan azad edilməsinin mənbəsində ulu öndər Heydər Əliyev dövlət-hakimiyyət quruculuğu siyasətinin də böyük rolu vardır. Ulu Öndər Heydər Əliyevin ikinci dəfə hakimiyyətə gəldiyi ilk günlərdən etibarən güclü dövlət, daxili ictimai-siyasi sabitlik, ordu quruculuğu, iqtisadiyyatın dirçəldilməsi, region və dünya dövlətləri ilə münasibətlərin qurulması, beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı əməkdaşlığa başlanılması dövlətin qarşısında duran təməl prinsipləri olmuşdu. Prezident İlham Əliyev tərəfindən bu milli strategiya daha da genişləndirilib, həyata keçirilən uğurlu daxili və xarici siyasət Azərbaycanın beynəlxalq aləmdəki nüfuzunun reytingini artırır. Ulu Öndər vurğulayırdı ki, "Müstəqil dövlətin özünəməxsus qüdrəti olmalıdır. Bu qüdrətin əsasını xalq və onun bir hissəsi olan ordu təşkil edir". (4) Qarabağ Zəfəri Ulu öndər Heydər Əliyevin ordu quruculuğu siyasi-hərbi strategiyasının məntiqi göstəricisidir. Bu nöqtəyi baxımdan:

-Son 30 ildə Azərbaycan tarixi Qarabağ torpaqlarını itirməyə məruz qalmış və Prezident İlham Əliyevin balanslı xarici siyasəti, müasir silahlarla təchiz olunan Ordunun mübarizliyi nəticəsində işğal olunmuş torpaqlar azad edilərək, Azərbaycan xalqının şərəfi,

ləyaqəti, milli məniyi, qüruru, özünə güvənci qaytarılaraq, tarixi ədalət bərpa olundu. Bu mənada Nobel mükafatçısı, hind ekonomist filosofu Amatiya Sen "Ədalət ideyası" kitabında yazdığı kimi: "Müharibələri sona yetirən əxlaq nəzəriyyəsi ədalətə nail olmaq deyil, ədalətsizliyin qarşısını almaq üçündür". (5)Azərbaycanda ədalətsizliyin də qarşısı alındı.

-Azərbaycan Prezidenti Vətən müharibəsində prinsipiallıq, qətiyyətli siyasi iradə nümayiş etdirdi, xalqın milli maraqlarını cəsarətlə müdafiə etdi, məqsədemüvafiq, ardıcıl strategiya yürütdü, yekunda Azərbaycanın işğalda olan tarixi ərazilərinin azad edilməsi üçün 27 sentyabr 2020-ci ildə düşməne onun hərəkəti ilə-cavab atəşləri ilə hücum başladı. N.Makiavelli yazdığı kimi: "Düşmənlə iki yolla mübarizə aparmaq olar:birinci qanunlarla, ikincisi güclə". Azərbaycan Ordusunda hərbi güclə qazandığı uğur üç rayonun - Ağdam, Kəlbəcər və Laçının heç bir döyüş olmadan geri verilməsi ilə nəticələndi. İtki - şəhid vermədən, hərbi əməliyyatsız torpaqların geri qaytarılması dünya hərbi tarixi təcrübəsində nadir olan taktiki gedişdir. Bu düşünmüş və uzaqgörən diplomatik-hərbi strategiyadan qazanılan Qarabağ Zəfəridir.

- Müzəffər və yenilməz milli Ordunun qəhrəmanlığı, Ali Baş Komandanın sərkərdəlik məharəti və vətənsəverliyi ilə vəhdətdə, eləcə də xalq-dövlət Birliyi, ölkə vətəndaşlarının dövlətlə Həmrəyliyi, Türkiyə kimi qüdrətli dövlətin Azərbaycana siyasi və mənəvi dəstəyi Vətən müharibəsində Qarabağ Zəfərini təmin edən həlledici məqamlarıdır. Qarabağ Zəfəri nəticəsində Cəbrayıl, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı, Ağdam, Kəlbəcər, Laçın, Hadrut, Suqovuşan, Şuşa öz əbədi tarixi sahibinin - Azərbaycan xalqının yenidən coğrafi ərazisinə çevrildi. Nəzərə yetirək ki, müharibələrdə ordu üçün hücum etmək əmri kimi, taktiki manevrlər, yəni - geri çəkilmə, yaxud vuruşun dayanma praktikası da mövcuddur.

* 27 sentyabr 2020-ci il 44 günlük Vətən müharibəsində Milli Ordu bir an da olsun geri çəkilmədi. Burada açıq sual var - Niyə? Ən müqəddəm şərti ordu-hərbiçilərin məhz öz doğma torpaqlarının işğaldan azad edilməsi uğrunda vuruşması, canlarını belə fəda edərək şəhid və ya qazi olmasındadır. Türkiyənin Ulu Öndəri M.K.Atatürk söylədiyi kimi: "Döyüş zəruri və qaçılmaz olmalıdır, millətin həyatı təhlükə ilə qarşı-qarşıya qalmırsa, hərbi cinayətdir"(2).

-27 sentyabr Vətən müharibəsində Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə qalib Azərbaycan ordusu yüksək hərbi peşəkarlıq, orduda məsuliyyətli nizam-intizam, operativ mobillik, müasir döyüş texnologiyalarına malikliyi və bundan siyasi taktika ilə istifadə edərək Zəfər qazandı.

-27 sentyabr Azərbaycan xalqının dövlətə, orduya etibarı, xalq-dövlət birliyi, Vətəndə doğma torpaqlar uğrunda vuruşan döyüşçülərin də mənəvi-psixoloji durumuna müsbət təsir göstərdi. Bunun bir göstəricisi də, məhz yaralanan və hətta ağır vəziyyətdə olan hər bir əsgər və zabitin sağlamlıq üçün vuruş bölgəsinə qayıtmağa səy etməsi idi. Bu, vətənsəverlik, doğma torpağına bağlılıq, eyni zamanda dövlət siyasətinə, Ali Baş Komandana olan güvəncdən və Zəfərə inamdan qaynaqlanırdı.

27 sentyabr Vətən müharibəsi göstərdi ki, Zəfər bir daha Azərbaycanın hərbdəki müvəffəqiyyətinin qarşısında heç bir erməni gücünün, silah-sursatının dayana bilməyəcəyini göstərdi. Xalq-dövlət birliyi düşməni məğlub etdi və Azərbaycan qəhrəman xalq oldu. Azərbaycan Respublikası dövlət sərhədini bərpa etməklə yanaşı, həm də Cənubi Qafqazda tamamilə yeni bir realıq yaratdı. Və Bu gün 27 sentyabr 2023-cü il - Qarabağın Zəfərinin Yekunu, Azərbaycan Dövlət Suverenliyinin Bərpasının Qızıl Tarixidir.

**Qarabağ Zəfərinə gedən
Yolun siyasi-sosioloji və
hərbi-təhlükəsizlik fəlsəfəsi -
27 sentyabr 2020-ci il**

Ölkəmizin qadınları daim çox fədakar olub. Onlar övladları, ailəsi və ən əsası başqalarının düşüncələri üçün öz xoşbəxtliklərini heçə sayacaq qədər fədakadırlar. Amma son müşahidələr göstərir ki, bu, daha çox keçmişdəki qadınlara aiddir. İndiki gənc anaların əksəriyyəti "Yalnız xoşbəxt ana sevgi dolu övlad böyüdə bilər" düşüncəsindədir. Bəs, həqiqətən də belədirmi?

İlk olaraq qeyd edək ki, heç bir qadın öz xoşbəxtliyini məhv edib boşanmaq istəməz. Əgər boşanırsa, biz bilməsək də, deməli, orta ciddi səbəblər var. Bəziləri bu səbəbləri dilinə alıb hallandırsa da, açıqlamaqdan çəkinənlər də az deyil.

Bizdə belə bir düşüncə var ki, kişi uşaqlarına yaxşı atadırsa, evinə də yaxşı baxırsa, deməli, o, ideal ərdir. Yaxşı baxmaq dedikdə də evə yaxşı bazarlıq etmək və nədənsə korluq çəkməmək nəzərdə tutulur. Amma niyəse qadınları anlamaq istəməyənlərin sayı çoxdur. Boşananda birinci qadını qınayırlar ki, "Qadın ailəsini qoruyar", "Nə istəyirsən, bir əlin yağda, bir əlin balda", "Sən necə qadınsan ki, ailənin dağılmasına icazə verirsən?", "Döz otur, adınızı batır

ma", "El-ələmi özünə güldürmə". Qınamaq asandır. Amma heç kim pərdə arxasında baş verənləri görmək istəmir. Kim bilir, bəlkə boşanan qadın psixoloji və fiziki şiddətə məruz qalır, yaxud başqasının bir gün belə susub oturma bilməyəcəyi şeylərə susur. Bunları dilinə alıb səsləndirmir deyə onu qınamaq nə dərəcədə doğrudur?

SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Qadınlar nə istəyir?

Qadınların 99 faizinin istədiyi ən vacib üç şey var: Sevgi, diqqət və qayğı. Mən inanmıram ki, bu üçü ilə də təmin olunan qadın nə vaxtsa boşanmaq haqqında düşünsün. Üs-

təlik, söhbət bizim fədakar qadınlarımızdan gedirsə. Çünki bizim qadınlar güzəştə getməyi çox bacarır.

Uşaqlarıma görə dözüürəm?

Bu zaman uşaqlarınıza da yanlış örnək ola bilərsiniz. Bu, o deməkdir ki, "Mənim kimi valideyn ol. Yeni, həyatda səndən, sənəin xoşbəxtliyindən dəyərli və vacib amillər var. Səndən vacib el qınağı və başqalarının fikirləri var". Bu ona özünü dəyərsiz hiss etdirər, həyatda özünü daim ən sonuncu planda görür. Uşaqlara bu mesajı ötürürsünüz ki, "Əslində, düzgün ailə belə olar". El arasında bu ifadələr nə qədər fədakar görünsə də, əslində çox egoistcədir. Bu zaman uşaq da yaş irəlilədikcə daim özünə dərd edəcək ki, "Mən varam deyə, anam ayrılır", "Mənə görə dözüür", "Mən olmasaydım anam xoşbəxt olardı".

Bir nümunəyə baxaq. Anası boşanmayan bir qız psixoloqun boşanma haqqında olan mətninin altına yazıb ki, "Anam vaxtında boşanmadı. Nəticədə nə oldu? Geriyə psixologiyası pozulmuş, həyatda özlərinə yer tapa bilməyən travmalı 4 uşaq və min cür xəstəlik tapan nevroz qadın qaldı. Biz heç vaxt anamıza dözdüyünə görə çox sağ ol demədik. Həmişə "Kaş gənc olarkən boşanardın" dedik".

Niyə uşaqlarına görə dözmək qadınlara yüklənir. O halda kişilər də düşünsün ki, uşaqlarıma görə yanlış etməyim,

Qadınların ikinci dəfə evlənməsi niyə cəmiyyətdə ikrah hissi doğurur?

ailəmi dağıtmayım. Niyə yalnız qadınlardan həyatlarını uşaqlarına görə qurban vermək gözlənilir? Kişidən bunu istəmək olmur? Məsələn, yoldaşı rəhmətə gedən kişi də uşaqlarına görə dözsün və evlənməsin. Öz xoşbəxtliyi üçün övladlarını ögey anaya əmanət etməsin. Boşanma olmaması üçün kişi də, qadın da birgə addımlamalıdır. Hər bir fədakarlığı qadınlara yükləmək doğru deyil.

Gəlin, bir az misallara nəzər salaq.

Bir tanış var, iki bacıdırlar. Anaları boşanıb və ikinci dəfə ailə həyatı qurub. İki bacı bunu hər kəsdən sanki günahmış kimi gizlədir. Baxırsan ki, savadlı qızlardır, dünyagörüşləri var və əsla bunu qınayacaq düşüncəyə də sahib biri deyillər. Sadəcə, cəmiyyətin qınağı onları analarının ikinci dəfə xoşbəxt olmağından utanmağa sövq edir.

Bir blogger var, onun da anası ikinci dəfə evlənilib. Qınaqdan o qədər təngə gəlib ki, hər Allahın günü sübut etməyə çalışır ki, bəs, mən evin tək övladiyəm, anam da mən evləndikdən sonra yalnız qalması deyə evləndi. Xüsusilə vurğulayı ki, "Mən evləndim, anam məni yola saldı, daha sonra özünə yeni bir səhifə açmaq qərarına gəldi". Həmin bloggerin atası da ikinci dəfə ailə qurub. Amma buna görə onu heçkim qınamır. Suallar yalnız xanımın anasının evliliyi ilə bağlıdır. Onu təngə gətiriblər ki, "Bəs, ananızın evliliyini necə qəbul etdiniz?", "Ananız nə yaxşı evləndi?", "Yoldaşınızın ananızın evlənməyinə reaksiyası nə oldu?". Bu, sadəcə, ürək bulandırmaqdan başqa birşey deyil.

Başqa məşhur bir blogger var ki, bu yaxınlarda ikinci dəfə ailə həyatı qurub. Ondan sıx-sıx soruşurlar ki, "Bəs, övladınız sizin evliliyinizə necə razılıq verdi?". Qadın bir tərəfdən heç tanımadığı birinin ona belə şəxsi sual verməsinə təəccüblənir, bir yandan da boş tənqidlərlə baş etməyə çalışır. Çünki qarşısında yeniyetmə yaşlı qızı olduğu halda evləndiyi üçün onu qınayan bir kütlə var. Lakin bu qadın bir şe-

yi unudur ki, insanlar onlara aidiyyəti olmayan şəxsi suallar verməyi sevirlər.

Bir çox halda qadınların düşməni elə öz həmcinsləridir. Elə bu qadını qınayanların 70 faizi də həmcinsləri idi. Ona "Özü boyda qızı var, ər axtarır", "Bu yaşda evlənmək eşqi-nə düşüb", "Utanmır özünə hələ bir toy da edir", "Nə məcbur idi bir də evlənəsən", "Mən,heç vaxt qızım ola-ola evlənməzdim" kimi qeyri-etik iradlar bildirilir. Axi, insanlar niyə həyat norması olaraq qəbul etməli olduqları məsələləri belə çətin və qorxulu hala salır? Niyə hələ də anlamırlar ki, bir evlilik bitə bilər, insanlar boşana və özlərinə yeni həyat qura bilərlər. Necə ki kişilər boşandıqdan sonra ikinci, üçüncü və hətta beşinci dəfə evləndikdə bu normal qarşılanırsa, niyə eyni anlayış qadınlara da göstərilir?! Niyə kişilərin həyat yoldaşı rəhmətə getdikdə, yaxud boşandıqda "Kişi xeylağıdır, pal-paltarını yuyan, qabağına bir loxma çörək qoyan, qulaq yoldaşı lazımdır" deyirlər, amma qadınlara "Qadındır, xoşbəxt olmağa, sevilib-sevilməyə onun da haqqı var" deyilmir?! Belə çıxır ki, həyatda şansı gətirməyib boşanmış qadın ömür boyu bədbəxtliyə məhkumdur?! Onun gülməyə, sevməyə, sevilməyə və əylənməyə haqqı yoxdur?!

Kişilərin qınağı bir kənara qalsın. Qadının qadını qınaması dəhşətdir. Adətən xoşbəxt olmayan və mühafizəkar qadınlar başqa qadınları xoşbəxt görmək istəmir. Məsələn, baxır ki, boşanmış qadındır və xoşbəxtdir, yaxud ikinci dəfə ailə həyatı qurub xoşbəxt olub, yaxud da inkişaf edib və uğurludur, özünə iş qurub. Həmin qadın başlayır öz həmcinsini qısırmağa, ona bəxtəverlik verməyə, yaxud da onu şərhləməyə. Buradan da o nəticəyə gəlir ki, bəzi insanlar həqiqətən də başqasının xoşbəxtliyini həzm edə bilmirlər.

Unutmayın ki, ana olmadan öncə hər kəs bir qadındır və bu, uşaqların dünyaya gəlməsi ilə nə ölməli, nə də dəyişməlidir. Xoşbəxt olmaq hər bir insanın haqqıdır.

Boşanmağı təbliğ etmək doğru deyil. Amma xoşbəxt valideyn olmayan evdə sağlam düşüncəli övlad da yetişdirilə bilər. Bu geriyə sadəcə travmalı uşaqlar qoyar. Həyatda heç kim heç nədən sığortalanmayıb. İnsanları qınamadan öncə bunu dəfələrlə düşünmək lazımdır.

Qadınların ikinci dəfə evlənməsi niyə cəmiyyətdə ikrah hissi doğurur?

Psixoloq Fidan Nizamova: "Cəmiyyətimizdə hələ də qadınlar ikinci dəfə ailə həyatı qurduqda qınanırlar və çoxlu suallar olur. Qız analarının xüsusilə qınanılmasının da səbəbi odur ki, "Ana qız uşağının təhlükəsizliyini düşünür". Yəni, bu ana cinsi istismar və zorakılıq kimi hallardan qızını qorumamış kimi hesab edilir.

Ardı Səh. 12

Əvvəli Səh. 11

Əslində, bu, ciddi bir addımdır. Çünki nə qədər acı olsa da, bütün dünyada doğma ata, əmi, dayı və qardaşların qız uşaqlarına qarşı zorakılıq etmə faktı var. Yad bir kişinin kiçik qız uşağı ilə bir evdə olması insanlarda suallar doğurur. Ortaya belə bir sual çıxır ki, "Bəs, bu qadınlar ikinci dəfə ailə qurmasınmı?". Əlbəttə, qursunlar. Məsələ bu deyil. İstismaları əgər doğma insanlar belə öz yaxınlarına edirsə, burada əsas olan qarşı tərəfin psixoloji sağlamlığıdır. Əgər insan kiçik yaşlı uşaqlara cinsi meyl göstərsə, bu psixoloji pozuntudur. Bəzən qadınlar soruşur ki, "Biz bunun qarşısını necə ala bilərik?". Heç kəsin alına yazılmır ki, o pedofildir. Bəzi şeylər var ki, insan bunu

özü-özündə hiss edə bilmir və anidən baş verir.

Qadınları qınamaq lazım deyil. Onlara necə dəstək verə biləcəyimizi və onları necə anlayacağımızı düşünməliyik. Kənardan qınamaq necə də asandır. Qadın tək yaşayanda da qınanılır ki, "Bu cür həyat tərzini yaşayırsan". İnsanlara tövsiyəm odur ki, empati qurmağı və özünü başqasının ye-

Qadınların ikinci dəfə evlənməsi niyə cəmiyyətdə ikrah hissi doğurur?

rinə qoymağı bacarsınlar.

İkinci tövsiyəm də odur ki, ikinci dəfə ailə quran qadınlar daha çox cəmatın qınağına diqqət etməkdənsə, ailə qurduğu insanı daha yaxşı anlamağa və tanımağa çalışsınlar. Onun psixoloji durumunu süzgecdən keçirsinlər.

Bəlkə də hər kəs bu qadınları pis niyyətlə qınamır. Amma qınamaq yaxşı bir şey deyil. Bəzən insanlar bunu bir-birlərini qorumaq və yaxud ayıltmaq üçün qınaq vasitəsinə istifadə edirlər. Amma icazə alıb faktlarla insanlara tövsiyə etmək daha yaxşıdır. Bu zaman həm özümüzü daha faydalı hiss edirik, həm də qarşı tərəf aqressiya saçmaz".

Bəs, qadınların ikinci dəfə ailə qurması dində necə qarşılır?

Qafqaz Müsəlmanlar İdarəsinin sədr müavini Hacı Fuad Nurullayev: "Həyatdır, ola bilər ki, insanlar ikinci dəfə ailə həyatı qursun. Dinimizdə kişi də, qadın da ailə qurmaqda azaddır. Övladı olan qadın da dində növbəti dəfə ailə qura bilər. Amma artıq ikinci dəfə yüz ölçüb, bir biçmək lazımdır ki, yenidən eyni hadisələr onun başına gəlməsin. Ailələrdə boşanma halları baş verirsə, valideynlər onlara

diqqətli olmalıdır.

Bu məsələlərdə böyük rol bacardığı qədər gənc ailənin məsələsini araşdırmalı, imkan varsa ailəni bərkidirməli, onun dağılmasının qarşısını almalı və gənclərə dəstək olmalıdır. Buna heç cür imkan yoxdursa, bunun özü də son məqamda rəhmətdir. Yeni, başqa faciələr baş verməsin deyə, başdan onların ayrılması daha doğrudur. Dinimizdə bu məsələyə belə yanaşılır.

Boşanmış qadının qarşısına düzgün biri çıxarsa, o ailə qura bilər. Bu zaman kişinin də, qadının da övladları onlara oğul və qız kimi yanaşmalıdır. Bunlar ailə quran zaman müzakirə edilməlidir.

İslam qadının hətta üçüncü dəfə də ailə qurmasına qadağa qoymur. Allah ailələrimizi daim xoşbəxt etsin".

Ayşən Vəli

FELYETON

Sağımız haradır, əcəba?..

Bircə sağ tərəfimizi bilsək, vallah, solumuz məlum olacaq... Ay qardaş, ay bacılar, bu sağ və sol məsələsi elə bir müşküldür ki, hər gün insanların bu müşküldən nə vaxt xilas olacağı barədə düşünməyə bilmirəm. Çünki hər gün metrodəyən, eskalatorla qalxıb-enirəm və sağ-sol məsələsi ilə üzləşirəm. Deməli, bu sağ və sol məsələsi üstündə bəzi insanlar bir-biri ilə hər gün dalaşır, bir-birini təhqir edir, çiyinlərindən ya hirsə vurur ki, yol ver, ya əmrə vurur ki, yol ver, ya da xahişlə vurur ki, yol ver, nə olar, yol ver...

Mən də hər gün bu mənzərələri seyr etmək məcburiyyətində qalıram. Seyr etdikcə də Allaha şükür edirəm ki, nə yaxşı ki, məktəbdə oxuyarkən bədən tərbiyəsi müəllimimiz rəhmətlik Məhyəddin müəllim o vaxt sağ-solumuzu bizə öyrədib. Bizi "sağa dön, sola dön" deməkdən zinhara gətirmişdi. Aradabir deyirdik ki, bu kişi bizdən nə istəyir axı. Sən demə bu günlər üçün deyirmiş də kişi. Allah sənə rəhmət etsin, ay müəllim.

Seyr edirəm hər gün bu mənzərələri. Çox vaxt gülümsəyirəm, soruşsanız ki, niyə? Cavab verərəm ki, çünki onlar dalaşarkən, bir-birlərini təhqir edərkən, çiyinlərindən vurub "ay qardaş, ay bacı, yol ver" deyərək məlumat bürosundan da dayanmadan-durmadan bildirilir ki, eskalatorla sağda dayanın, sol tərəfi keçid üçün boş saxlayın. Bax, buna gülməyib, nə edəsən? Amma özümü tez yığışdırmağa çalışıram ki, kənardan baxanlar deyər, bunun başı xarab olub, öz-özünə gülür, ya da onlara güldüyümü zənn edib sağ-solunu tanımayanları ötürüb düşərlər mənim canıma.

Düşünürəm ki, görəsən nədəndir ki, insanların əksəriyyəti kəndir. Elə bu an məlumatda sağ və sol məsələsi təkrarlanır, bunu eşidə-eşidə yanımdakı yenə də yerindən tərpənilib qarşımdakı boş yerə keçmir. Deyirəm, yazıq, yəqin kəndir...

O gün iki qadın ta bir-birlərini rüsvay etdi. Bilmirəm hansı yolu kəsmişdi, o biri keçə bilməmişdi, mən enirdim, onlar qalxırdılar. Ta bir-birlərini biabır etdilər. Amma anlaşırdı ki, məsələ bu sağ və sol məsələsidir.

Qulaqlarıma dedim ki, tez ol, kar ol, eşitmə. Sonra da dedim ki, bu kar olmaq nə gözəlməmiş...

Onsuz da bilirəm camaat Tiktoku, Votsapı, Instagramı qoyub mənim bu yazığımı oxuyan deyil. Amma dedim olar da, birdən kimsə sosial şəbəkələrdən vaxt tapıb bizim də saytımıza qonaq gələ bilsə, oxuyar, bəlkə bu sağ məsələsində bir faydam olar. Sağ da belədir ki, bunu bilsən, sol məlum olacaq...

Mətanət Məmmədova

Heydər Əliyev ideyaları əbədiyaşardır!

"Heydər Əliyev İli" ilə əlaqədar Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) Mərkəzi Aparatı tərəfindən hazırlanan və İdarə Heyətinin qərarı ilə təsdiqlənən Tədbirlər Planı çərçivəsində Ulu Öndərin zəngin dövlətçilik irsinin, əbədiyaşar ideyalarının öyrənilməsi və yeni nəsə aşılınması, xalqımız və dövlətimiz qarşısında misilsiz xidmətlərinin geniş ictimaiyyətə çatdırılması məqsədilə ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir.

2023-cü il sentyabrın 27-də YAP Şirvan şəhər təşkilatı tərəfindən gənc partiya fəalları iştirakı ilə Şirvan şəhər Heydər Əliyev Mərkəzinə ekskursiya təşkil olunub. Əvvəlcə Ulu Öndərin abidəsi ziyarət olunub, abidənin önünə gül dəstələri düzülüb.

Mərkəzdə gənclərə müstəqil Azərbaycan dövlətinin memarı, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin zəngin həyat yolu və müstəsna fəaliyyəti haqqında geniş məlumat verilib. Gənclər eksponat, fotosəkil və kitablarla tanış olublar. Sonda xatirə fotosu çəkdirilib.

Aşkar faktdır ki, son illər boşanmalar xeyli artıb. Təbii ki, bu statistikanın yüksəlməsinin çeşidli səbəbləri var. Evlilik yaşı da bu faktorlardan biridir. İdeal evlilik yaşı neçədir, sağlam ailənin təməli hansı yaşda qoyulur, bu yaş qadın və kişiye görə dəyişirmi?

Tarix boyu demək olar ki, bütün cəmiyyətlərdəki evliliklərdə kişilərin qadınlardan bir neçə yaş böyük olması qəbul edilib. Ümumiyyətlə, kişilər təxminən 25 yaşında, qadınlar isə 20 yaş civarında evlənirdilər. Bu gün hər iki cinsin 25 yaş civarında ailə həyatı qurduğu, xüsusən də, qadınların təhsil almadan və müəyyən bir peşə sahibi olmadan ailə qurmadığı müşahidə edilir. Bu, yaxşı haldır, lakin karyeraya qurban verilən ömür də puç olmuş olur. Dönüb həyatına baxanda əldə etdiklərinin itirdiklərindən daha az olduğunu görür insan.

Bəzən tərəflərin eyni yaşda olduğu ailələrə də rast gəlinir. Mütəxəssislər evliliklərdə yaş faktorunun sağlam ailə təməli üçün vacib olduğu qənaətinə gəlir. Xüsusilə, kişilərin evlənməkdən həyat yoldaşından minimum 5 yaş böyük olması məsləhət görülür. Çünki ideal evlilikdə kişinin qadından ən az 5 yaş böyük olması kişilərin gec yetkinləşməsi ilə əlaqələndirilir. Bunu həm də bioloji olaraq tibbi elmi təsdiqləyir. Qızların yetkinlik yaş dövrünün 12, oğlanlarda isə bu yaşın 15 olması buna əyani sübutdur.

Bu yetkinlik fərqi sonrakı illərdə də özünü göstərir. Eyni yaşda olan kişilər və qadınlar arasında evlənməyə hazır olma dövrü arasında ciddi fərq var. 20 yaşlı bir oğlan hələ ərğənlikdən tam çıxmır, lakin həmin yaşda qadın kifayət qədər yetkin olur. Eyni yaşda olan tərəflərin evliliyində bu həmişə problem olur. Təbii ki, bu da evlilikdə idarəetməni sarsıdır. Halbuki ailədə "kişi evin sütunudur" kimi tabulaşmış bir dəyər var. Hər nə qədər müasir feminist düşüncədə bu inkar edilse də, qadın-

ların kişilərdə axtardığı ən mühüm xüsusiyyətlərdən biri də onun yaxşı bir ailə böyüyü olması, xaos anlarda adil olması, obyektiv qərarlar verməsi və həmçinin yaxşı ata ola bilmə özəlliyidir. Aydın ki, bu xüsusiyyətlər ancaq müəyyən yaşdan sonra formalaşır və 20 yaşlı gəncdə biz bu xüsusiyyətləri görə bilmərik.

Qadınların kişidə ən sevmədiyi xüsusiyyət onun

daim fikrini dəyişməsidir. Dəyişkən fikrli kişilər adil ola bilmirlər, qadın belə vəziyyətlərdə məcburən mümkün qədər ərinə uyğunlaşmağa çalışır ki, onların münasibətləri ahəngdar olsun. Kişidəki fikir dəyişikliyi daim baş verdikdə qadının bu uyğunluq cəhdləri də nəticəsiz olur. Bir gün "hə" dediyinə səhər "yox" deyən bir kişi ilə yaşamaq məcburiyyətində qalan qadın mənəvi və psixoloji olaraq çox yorulur. Buna görə də fik-

ri sabit, qərarı qəti olan kişiləri evlilik üçün ideal hesab edirlər. Adətən bu xarakterləri özündə formalaşdıran kişiler 25 yaş keçmiş olur.

Uğursuz evlilik kişini ailədən soyuda bilər, lakin qadını darmadağın edə bilir. Qadınlar daha həssas, daha incə ruhlu olduqları üçün evlilikdən gözlədiklərini əldə etməyəndə ruhen də məhv olurlar. Qısası, kişi o zaman evlənməlidir ki, həyata baxışı aydınlaşsın, xarakteri müəyyənləşsin və həm mənəvi, həm də ailəsinin təmin

eyni yaşlı kişidən daha məntiqli olur. Əslində, qadınların bioloji-hormonal strukturu da bunu dəstəkləyir. Məlum faktdır ki, 30-35 yaşdan yuxarı və o yaşadək uşaq sahibi olmayan qadınlarda ginekoloji xəstəliklər çox olur. Bu yaşda ən çox hormonal pozğunluqlar üçün həkimlər hamiləliyi tövsiyə edirlər. Bundan əlavə, əgər ilk hamiləliyiniz 28 yaşından sonra baş verərsə, bu, ciddi tibbi problemlərə səbəb ola bilər. Bütün bunlar açıq şəkildə göstərir ki, qadınlar kişilərə nisbətən daha erkən ailə

İdeal evlilik yaşı neçə olmalı?

qurulmalıdır. Erkən yaş dedikdə isə 20-23 yaş aralığı nəzərdə tutulur.

Ümumilikdə 28-30 yaşında evlənen qadın ailə qurmağa gecikmiş sayılır. Qadın üçün ideal evlilik yaşı 23-dür. Bu yaş dövründə qadın artıq universitetin bakalavr səviyyəsini bitirir, işləmək iqtidarında olur, eyni zamanda, hamiləlik üçün ən ideal orqanizmə sahib olmuş olur. Bundan sonra təhsil səviyyəsini artırmaq, magistraturaya və digər pillələrə daxil olmaq istəyirsə, bunu ailə həyatı qurduqdan sonra da edə bilər. Ailə həyatı buna mane deyil və ətrafımızdan da görürük ki, məqsədi, məramı, hədəfi olan insan üçün heç nə mane deyil. Sadəcə, bəzi insanlar "ailə həyatı qurdum, təhsilim və yaxud karyeram qaldı"

edə biləcək qədər maddi güclü olsun. Təbii ki, bunun 25 yaşından əvvəl baş verməsi nadir hallarda olur. Buna görə də kişiler üçün 25-27 yaş evlilik üçün ideal yaş hesab edilir. Çünki təhsilini başa vurduqdan sonra iş təminatı reallaşır və sabit gəliri tənzimlədikdən sonra evlilik barədə düşünür. Bu da təxminən 25 yaş dövrünə gəlib çıxır.

Kişilərin həyat yoldaşından umduqları şeylər fərqlidir. Kişi həyat yoldaşından şəfqət, şirin dil və ən əsası anlayış gözləyir. Bu xüsusiyyətlərin əksəriyyəti qızlarda yetkinlik dövründən qısa müddət sonra adekvat olur. 20 yaşlı bir qızın düşüncəsi, analiz qabiliyyəti, hadisələrə reaksiyası

kimi bəhanələrə sığınır.

Bəzən həm qızlar, həm də oğlanlar müəyyən səbəblərdən 30-35 yaşa qədər subay qalırlar. Bu yaşda da artıq bir çoxu evlənmək istəmir, mükəmməlçi olur, hər şeyin ən yaxşısını istəyir, qarşı tərəfə qarşı kriteriyaları, şərtləri çox olur. Qəbul edək, ideal insan yoxdur, ona görə də ideal insanı gözləyə-gözləyə ömrünü xərcləyənlərdə evlilik də alınmır. Buna görə həyatımızın qarşımıza çıxartdığı şanslardan vaxtında istifadə etmək lazımdır. Karyerani necə inkişaf etdiririksə, ailəni də o cür inkişaf etdirməliyik.

Lələ Mehralı

Gültəkin Hacıbəyli indi də ermənilərə həsəd aparır

44 günlük Vətən müharibəsində

Müzəffər Azərbaycan Ordusunun düşmən üzərində qazandığı parlaq qələbə hər tarixinə qızıl hərflərlə yazıldı. Sentyabrın 19-da başlayan və cəmi 23 saat 44 dəqiqə çəkən lokal antiterror tədbirləri ilə Qarabağdakı erməni separatçıları diz çökdü, ağ bayraq qaldırmaqla təslim oldular. Bununla da igid oğulların qəhrəmanlığı nəticəsində 30 il işğal altında olan torpaqlarımız azadlığına qovuşdu. Artıq insanlarımız kimi əsarət altında olmuş ərazilərimiz də rahat nəfəs alır. Hər yerdə təmir-tikinti, bərpa işləri həyata keçirilir. Quruculuq işləri fonunda əhali öz doğma yurdlarına qayıdılar. Uğurlarımız, əldə olunan parlaq qələbə dostlarımızı sevindirir, ermənipərəst dairələrin isə bağrını yırr. Təəssüf ki, sapı özümüzdən olan baltalar da yenə də Azərbaycan xalqının yanında deyil, maddi və mənəvi dəstək aldıkları xarici

Sevinc Osmanqızı "kaş dövlət rəhbərim Paşinyan olaydı" deyə sahibi olduğu tv-sində qüssələnir. Milli Şuranın Koordinasiya Mərkəzinin üzvü Gültəkin Hacıbəyli isə Qarabağı tərk edən ermənilərə münasibətdə Azərbaycan dövlətinin göstərdiyi yüksək xeyirxahlıqdan, humanist davranışdan narahatlığını ifadə edir. Sonra da hələ də tam şəkildə tanımadığı, fəaliyyətinə belə olmadığı Qubad İbadoğlunun həbsinin düzgün olmadığını qeyd edir. Bununla da özü-özünü ifşa etmiş olur. Çünki açıq şəkildə sezilir ki, bu xanım siyasətçi nə danışdığını özü də bilmir. Sadəcə, ona tezis

fəaliyyətilə hökumət üçün çox təhlükəli presedent yaradırdı. Ölkədə bütün iş adamlarının "işinin xatirinə" susmağa məcbur edildiyi bir zamanda Nazim bəy ölkədəki əksər ictimai-siyasi problemlərə öz müstəqil fikrini bildirib. Bir sıra hallarda isə əsl ziyalı olaraq hakimiyyətin səhvlərini də tənqid edib. Ona görə də hakimiyyət Nazim Bəydemirli nümunəsini aradan

qaldırmaq qərarına gəldi. Söyüdlü etirazlarını bəhanə edərək Nazim bəyi şərəliyib həbs etdilər. İş adamı ola-ola müstəqil ziyalı mövqeyi ifadə etməyə cəsarət göstərdiyi üçün həbs edilmiş ekologiya məhbusu Nazim Bəydemirli cəmiyyətin daha ciddi dəstəyini haqq edir. Professor, ADR sədri Qubad İbadoğlu başda olmaqla, bütün siyasi məbuslara azadlıq!"

Sən kim olursan ol, törətdiyin əməlinin cəzasını mütləq çəkməlisən

Məlum məsələdir ki, istər Ə.Kərimli, istərsə də G.Hacıbəyli duran yerdən N.Baydemirli və Q.İbadoğlunun "müdafiəsi" nə qalxmazlar. Şübhə yoxdur ki, ortada sifarişli maraqlar var. Çünki Ə.Kərimli və ətrafında olan trol dəstəsi maraqları olmasa, hansısa məsələni qabartmaz və danışmazlar. Düzdür, burada xarici maraqlı dairələrin də təsiri var. Ən azı ona görə ki, Ə.Kərimli bağlı olduğu mərkəzdə Q.İbadoğluna himayədarlıq elən şəxslər yer alırlar. Ona

Q.İbadoğlu haqqında cəmiyyəti çaşdırmağa xidmət edən informasiyaların tirajlanması göstərişini də məhz xarici mərkəzlər veriblər. N.Baydemirli isə zamanında Ə.Kərimliyə və digərlərinə iş adamı olaraq maddi dəstək göstərdiyi üçün indi "bəhrəsini" görür. Yeni, "saxla samanı gələr zamanı" məsələsinə uyğun olaraq N.Baydemirli əvvəldən işini möhkəm tutub. Deputat olduğu zamanlar və ondan sonrakı mərhələdə yaradılan şəraitdən istifadə etməklə pullar qazanıb, həmin pullardan dağıdıcı müxalifətə də pay ayırıb. Hazırda Ə.Kərimli N.Baydemirli xəcalətindən çıxmaq üçün ara-sıra uydurma fikirlər səsləndirir. Gah N.Baydemirli "ekologiya məhbusu", "iş adamı və iqtisadçı alim" kimi moda mindirilməyə çalışılır, gah da "müstəqil ziyalı" deyib, təbliğinə nail olunur. Lakin "qanun şəhəri, şah qanun deyil" məsələsi səbəbsiz yerə deyilməyib. Sən kim olursan ol, törətdiyin əməlinin cəzasını mütləq çəkməlisən.

AXCP sədri Əli Kərimli ilə Milli Şuranın Koordinasiya Mərkəzinin üzvü Gültəkin Hacıbəylinin fikirlərinin üst-üstə düşməsi, hətta cümlələrinin oxşar olması onu deməyə əsas verir ki, onlar təlimatı eyni mərkəzdən alırlar. Sadəcə, Ə.Kərimli statusunda Q.İbadoğlu ilə yanaşı, Gədəbəyin Söyüdlü kəndində baş verən hadisələr zamanı əsas qızıqdırıcı rolda çıxış edənlərdən olan Nazim Bəydemirliyə münasibətdən danışırıq: "İş adamı və iqtisadçı alim Nazim Bəydemirli də öz

Elcin Bayramli

Bibisi-nin balası

Beynəlxalq Böhranyaratma Sistemi (BBS) necə işləyir və ya Qərb mediası niyə həmişə terrorçuları müdafiə edir?

Dünyada bir sıra iri media quruluşları var ki, özlərini dünya səviyyəli obyektiv xəbər mərkəzi kimi təqdim edirlər. Belə media sistemlərinin kimlər tərəfindən və nə məqsədlə yaradıldığı çoxlarına aydın olsa da, bu, onlara dünya miqyasında dezinformasiya kampaniyası aparmaqda maneə olmur. Qlobal arenada yalnız ABŞ və bəzi Qərbi Avropa dövlətlərinin mənafelərini müdafiə edən bu media orqanları yalançı təbliğat maşını funksiyasını "vicdanla" yerinə yetirirlər.

Dünyanın əksər ictimai-siyasi xadimləri, media quruluşları Azərbaycanın öz qanuni ərazisində - Qarabağın separatçılar və terrorçular tərəfindən girov saxlanan rayonlarında antiterror tədbirlərinin olduqca humanist formada keçirildiyini deyərək təqdirə qarsılarsa da, bəzi media orqanları bunu etnik təmizləmə kimi qələmə verməyə və beynəlxalq hay-həşir salmağa girişdilər. Bunlardan biri də BBS-dir. Halbuki, bu media quruluşu və onun kimi bəzi digərləri əsl etnik soyqırımı - ermənilərin azərbaycanlılara qarşı terrorunu bir dəfə də dilə gətirməyiblər. Problemə işğala məruz qalmanın yox, işğalçı ölkənin tərəfindən yanaşıblar. Bəs harda qaldı beynəlxalq hüquq, ədalət, obyektivlik, media etikası?

İndi Azərbaycan təhlükəsizlik qüvvələri Qarabağda erməni əhalini girov saxlayan silahlı terrorçuları zərərsizləşdirəndə, dövlətimiz oradakı mülki əhaliyə yardımlar edəndə, onların vətəndaşlığı qəbul edərək ölkədə yaşamaları üçün hər cür şərait yaratmağa başlayanda bunu niyə görmədilər? Orada yaşayan ermənilərin dünya mediasına dediklərini də eşitmədildirmi? Hansı ki, onlara qarşı heç bir pis davranış olmadığını, əksinə, hər cür kömək etdiyini dedilər. Azərbaycan polisi erməni əhaliyə necə həssas yanaşdığını, onlara su və yemək payladığını bütün dünya gördü.

Sadəcə, 35 il sürən münaqişədən bezmiş və Qarabağda indiyədək terrorçu rejimin girov saxladığı ermənilərin bir çoxu Azərbaycan qüvvələri tərəfindən bu girovluqdan azad edildikdən sonra könüllü olaraq Ermənistana köçməyə qərar verdilər. Onlara qarşı heç bir təzyiq və təhlükə olmadığına ərazidə nəzarət funksiyası həyata keçirən Rusiya Sülhməramlı Korpusu da şahid oldu.

Əcnəbi ekspertlərin də etiraf etdiyi kimi, Azərbaycan təhlükəsizlik qüvvələri antiterror tədbirlərini elə həyata keçirdilər ki, bir nəfər mülki şəxsin belə burnu qanamadı, yalnız silahlı müqavimət göstərən terrorçular zərərsizləşdirildi. Hansı ki, bu terrorçular bu bir günlük antiterror tədbirləri zamanı mülki şəxslərin arxasında gizlənməklə şiddətli müqavimət göstərərək 200 civarında əsgərimizi şəhid etmişdilər. Amma bununla belə Azərbaycan tərəfi məsələyə qısa hissi ilə yanaşmadı, öz vətəndaşlarını terrorçuların girovluğundan azad etmə əməliyyatı kimi baxdı.

Bundan Ermənistan hakimiyyətinin ağaları, erməni lobisinin və ermənilərin daimi havadarları (əsasən, ABŞ və Fransa) rəncidə oldular və onların bəzi media quruluşları dezinformasiya kampaniyasına başladılar. Belə çıxır ki, bu separatçılar və terrorçular bunların necə dəyərlər balalarıdır.

Bu deyilənləri nəzərə alaraq, qəti şəkildə və inkaredilməz formada bunları söyləyə bilərik bunlar demokratik və obyektiv deyil, yeritdikləri siyasət, üstün tutduğu prinsiplər demokratiyaya, insan haqlarına ziddir. Xüsusən də, Qarabağ məsələsində. Belə olmasaydı, ermənilərin azərbaycanlılara qarşı həyata keçirdiyi soyqırımları qınayar, 30 ildir işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarını boşaltmasını tələb edərdi, olmayan bir "erməni soyqırımı" Türkiyənin gözüne soxmazdılar.

BMT-nin qətnamələrinin yerinə yetirilməsini, beynəlxalq hüquq və ədalətin təmin olunmasını onların əvəzindən Azərbaycan böyük qurbanlar bahasına həyata keçirdi. Halbuki, bu dövlətlər bu münaqişəni tez bir zamanda həll etməklə bağlı beynəlxalq öhdəlik götürmüşdülər.

Cənablar, beynəlxalq hüququ belə tapdalamaq, ədalətə belə zorlamaq olmaz. Özünüz bununla bağlı bir nümunə göstərərək, sonra başqalarından nəse tələb edə bilərsiniz. Yoxsa, Molla Nəsrəddinin sözü olmasın, "mənim dediklərimi edin, etdiklərimi etməyin" prinsipi ilə dünyada söz sahibi ola bilməzsiz.

dairələrin yanında durmağa üstünlük verirlər. Onlar xalqı təbrik etmir, hərbi qələbə dastanı yazan ordu-muza dəstək nümayiş etdirmirlər. Bu azmış kimi Ermənistan hakimiyyətinin siyasətini haqlı sayır, Paşinyanın mövqeyini demokratik prinsiplərə, azad cəmiyyət quruculuğuna yönələn siyasət olduğunu qeyd edirlər. Sanki erməni olub, Ermənistanda yaşamağı arzu edirlər. Halbuki, Qarabağı tərk edən erməni əsilli şəxslər Ermənistanı sevmədiklərini, Paşinyana nifrət etdiklərini, bu səbəbdən də xarici ölkələrdən birinə gedəcəklərini qeyd edirlər.

Sevinc Osmanqızı qüssəli görünür

Ermənistanda xaos və anarxiyanın hökm sürdüyü, insan hüquq və azadlıqları ən sərt şəkildə tapdandığı halda, dağıdıcı müxalifət partiyası funksionerləri və onların qazanlarının dibini yalayanlar fərqli fikir söyləyirlər. Bir növ Ermənistan-dakı yaşam tərzinə köks ötürürlər.

i.ƏLİYEV

Xankəndinin Azərbaycan iqtisadiyyatında rolu

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “İşğaldan azad olunmuş ərazilərə “Böyük Qayıdış” “istiqlaməti çərçivəsində hazırlanıb

VII YAZI

Xankəndi digər Azərbaycan şəhərlərinin əksəriyyətindən nisbətən cavan olması ilə fərqlənir. Arxiv sənədlərinə görə, şəhər XVIII əsrin axırlarında o dövrdə müstəqil Azərbaycan dövlətlərindən biri olan Qarabağ xanlığı başçılarından - xanların istirahəti üçün yaşayış məskəni kimi salınır.

Xanın kəndi 27 məhəlləli nəhəng şəhər olub

Xanların fəaliyyətinə maksimum şərait yaradılması üçün məskən, xanlığın paytaxtı Pənahabadın (indiki Şuşanın) 10 kilometrliyində, nisbətən dağ ətəyində salınır. Bu zaman onun xanlığın digər vacib şəhər və kəndlərinə, Ağdama, Xocalıya, Malibəyliyə, Kərkicahana və digərlərinə yaxın olması da əsas götürülür. Belə ki, yeni yaşayış məntəqəsi kimi digər yaşayış məntəqələrində də ancaq yerli əhali, azərbaycanlılar yaşayırdı. İlk illər yeni yaşayış məskənində ancaq xan ailəsi və onun yaxınları yaşadıqından, el arasında "Xanın kəndi" kimi tanınır. Qısa bir müddətdən sonra qəsəbə Xankəndi adını alır.

Qarabağ xanlığı Rusiyaya birləşdirildikdə Xankəndi axırıncı Qarabağ xanı Mehdiqulu xanın arvadı Pəricahan bəyimə bağışlanmışdı. Xankəndidə ümumilikdə 34 məhəllə var idi. Bu da onu göstərir ki, Xankəndi böyük əraziyə malikdir. Bu məhəllələrin bir çoxu qədim Azərbaycan məhəllələri idi. Adətən, hər məhəllədə bir və ya bir neçə məscid və hamam olardı. Məhəllələr iki yerə bölünürdü: əsas məhəllələr (şəhər mərkəzində yerləşən ən iri məhəllələr) və yan (qonşu) məhəllələr. 15 əsas məhəllədə 642 ev, 22 ziyarətqah-məscid vardı. 22 yan məhəllədə ümumilikdə 763 ev, 18 məscid-ziyaretqah olub. Bu tarixi məhəllələrin bir çoxu və ziyarətqahlar işğal zamanı məhv edildi.

Yersiz gəldi, yerlilər qaçqın oldu

Tarixi Azərbaycan torpağı olan

Xankəndi şəhərinə bir çox illərdə ermənilər köç ediblər. İlk köç 1800-cü ildə, İbrahimxəlil xan Cavanşirin dövrünə təsadüf edir. Daha sonralar 1804, 1850, 1890, 1915, 1937 və 1951-ci ildə minlərlə erməni buraya köçüb. Ən son köç isə 1988-ci ildə Sumqayıt ermənilərinin köçü olub. Onlar əsasən Xankəndi, Kərkicahan, Kossalar, Bəhlulun, Cəmili ərazilərində məskunlaşmışdılar.

1920-ci illərin əvvəllərində Xankəndi kəndini erməni əhalisi ilə fəal məskunlaşdırmağa başladılar. Bu, böyüməkdə olan şəhərin əhali artımında da özünü bariz göstərməyə başlayır. 1939-cu ildə şəhərdə 10 min, 1959-cu ildə 20 min, 1970-ci ildə 30 min, 1988-ci ildə 60 min əhali yaşamağa başlayır.

Bu gün Xankəndinin azərbaycanlı əhalisinin çox hissəsi Bakı, Abşeron, Pirsağı, Mərdəkan, Züqulba, Gəncə, Sumqayıt, Nəsimi rayonu, Ağcabədi, Naftalan və Ağcakənd ərazilərində məskunlaşıblar. Qarabağ müharibəsinin ilk məcburi köçkünləri olmuş Xankəndi camaatı Gəncənin "Üzümpçülük sovxozu" deyilən ərazidə yaşayıblar.

Yeni sənaye mərkəzi

Xankəndi Qarabağ xanlarının istirahət mərkəzi kimi salınsa da, XX əsrdə o, Azərbaycanın yeni sənaye və mədəniyyət mərkəzi kimi inkişaf etməyə başlayır. Bu zaman bu işə daima Azərbaycanın ümumi respublika resurslarından böyük dəstək verilir. Bu səbəbdən də onun bütün sahələr üzrə inkişafı digər Azərbaycan şəhərlərindən daha sürətlə getməyə başlayır.

Qeyd etdiyimiz rəqəmlər Dağlıq Qarabağ regionunun sosial inkişafdan geri qalması barədə erməni millətçilərin 1988-ci ildə ortaya atdıqları iddianı tamamilə rədd edir. Çünki hər 20 ilə əhalisinin sayının iki dəfə artması istənilən əyalət şəhəri üçün böyük inkişaf göstəricisi idi. Artan əhali üçün nəinki mənzil-

lər tikilir və müvafiq sosial və kommunal infrastruktur yaradılırdı, eyni zamanda, onlar üçün iş yerləri olacaq müasir müəssisələr tikilirdi. Eyni zamanda, bu, təkcə Xankəndi üçün deyil, bütün Dağlıq Qarabağ üçün xarakterik idi.

Zavodlar, kombinatlar, fabriklər - tam bir istehsalat şəhəri

Tikilən evlər, qurulan müəssisələr Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin deyil, Azərbaycanın maliyyə-texniki resursları və iradəsi hesabına yaradılırdı. Xankəndidə tikilmiş müəssisələr keçmiş muxtar vilayətin sənaye məhsulunun yarısından çoxunu buraxırdı. Sovet dövrünün axırına Xankəndidə bütün Cənubi Qafqazda tanınan ipək kombinatı, ayaqqabı, xalça, tikis fabrikləri, süd kombinatı və şərab zavodu fəaliyyət göstərirdi. Elektrotexniki zavodun, mebel fabrikinin, tikinti materialları kombinatının, asfalt-beton zavodunun məhsulları Azərbaycanın daxili bazarında ən tələbatlı məhsullar idi.

İşğaldan öncə Xankəndi Azər-

baycanın inkişaf etmiş sənaye mərkəzlərindən biri olub. Yüngül və yeyinti sənayesi inkişaf edib, şəhərdə elektrotexnika, avtomobil təmiri və asfalt-beton zavodları, mebel fabriki, tikinti materialları, sənaye, istehsalat və tədris istehsalat kombinatları vardı. Şəhərdə 3 sovxoz və 1 kolxoz fəaliyyət göstərirdi. Bu sovxozlarda insanlar taxıl,

dərman bitkiləri təbii təbətədə istifadə edilirdi.

Mədəni həyat qaynar idi

Xankəndi həm də qəzetçilik, nəşriyyat sahəsində inkişaf etmişdi. SSRİ dövründə şəhərdə üç qəzet dərc olunurdu, bunlar "Qarabağ", "Xankəndi" və "Komsomolçu gənclər" qəzetləri idi. 1978-ci ildə Xankəndidə "Gənc Jurnalistləri Evi" də açılmışdı. Ümumiyyətlə, Xankəndi şəhərində mədəniyyət

buğda, arpa, pambıq, kök, kələm, xiyar, qarpız və digər bitkiləri ekirdilər. Şəhərdəki yeganə kolxozda isə əsasən atçılığa və maldarlığa çox üstünlük verirdilər. Burada dünyada ad çıxarmış, gözəlliyi dillərə dastan cins Qarabağ atları yetişdirilirdi.

Xankəndinin qiymətli florası var

Xankəndi və onun ətrafında bir çox qiymətli bitki növləri yetişir. Bu bitkilər hər zaman dünya təbirlərinin diqqətini çəkib, onlardan qiymətli dərmanlar hazırlanıb. Yalnız rütubətli qonur - gillicəli torpaqlarda bitən şabalıd növü, nəslil kəsilmək təhlükəsi altında olan relikt növ əncir, vələs və qarışıq meşələrdə rastlanan Hirkan şümşəsi, çox nadir növ olub quru, çınqıllı, gilli, qumlu yamaclar, az münbit torpaqlarda bitən təkəndli buğda, arealı kiçilməkdə olan az rast gəlinən növ olub aşağı və orta dağlıq qurşaqlarının meşə və kol pöhrəliklərində yayılan uzun-yarpaq tozbaş səhləb, Qafqazın və İranın nadir relikt növü olan vələs-yarpaq azat da məhz Xankəndi və ətrafında yayılmışdı. Bu qiymətli

obyektləri çox idi, şəhərdə 2 mədəniyyət evi, 2 musiqi məktəbi, 1 rəqs məktəbi, 1 rəsm məktəbi fəaliyyət göstərirdi. SSRİ dövründə şəhərin mədəniyyət evi V.İ.Leninin adını daşıyırdı. Qarabağda ilk rəqs məktəbi Xankəndi şəhərində 1972-ci ildə istifadəyə verilmişdi.

Xankəndi Azərbaycan xalqına bir çox görkəmli şəxsiyyətlər də bəxş edib. Qarabağ xanı Pənahəli xanın oğlu İbrahimxəlil xan Cavanşir, şairə, Qarabağ xanı İbrahim xanın qızı, Fətəli şah Qacarın xanımı Ağabəyim ağa, Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti Fəxrəddin Manafov, Qara və elvan metallurgiya sahəsində alim Şahmar Xudiyev, Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı, polkovnik-leytenant, Qarabağ müharibəsi şəhidi Şirin Mirzəyev kimi tanınmış şəxsiyyətlər yetişdirən Xankəndi Azərbaycan mədəni-ictimai həyatına böyük töhfələr verib.

Hazırda Xankəndidən köç edən ermənilər bir şeyin fərqiindədirlər - gec-tez yurdun əsl sahibləri geri qayıdır. Öz evindən ayaqyalın, başıaçıq çıxmağa məcbur olan azərbaycanlılar tezliklə Xankəndidə öz ocaqlarının istisinə isinəcəklər.

Lalə Mehralı

Kütləvi yayılan virusdan uşaqları necə qoruyaq?

MÜTƏXƏSSİS DANIŞDI

Mövsümü dəyişikliklər, xüsusilə də temperatur dəyişdikdə bir çox insanlarda gripə və viruslara yoluxma halları çoxalır. Buna əsas səbəb isə temperatur dəyişikliyinə uyğun geyim olmasındır. Bu zaman immun sistemi zəif olan uşaqlar, istərsə də böyüklər asanlıqla mövsümü gripələrə yoluxur. Eyni zamanda kifayət qədər qida dəyəri yüksək olan, vitamin və minerallarla zəngin olan qidalar qəbul etmədikdə orqanizmin müqaviməti aşağı düşdüğü üçün xəstəliklərlə mübarizə apara bilmir. Belə olan halda virusa yoluxduqda xəstəliyin sağalma müddəti də uzanır". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında sağlam qidalanma üzrə mütəxəssis Məhsəti Hüseynova deyib.

Onun sözlərinə görə, mövsümü qriplərə yoluxmamaq üçün gün ərzində qəbul edilən qidaların sağlam, keyfiyyətli və yeni bişirilmiş olmasına diqqət edilməlidir: "Axsamdan bişirilib sabah qəbul edilən yeməklərin qida dəyəri aşağı olur və bu qidalar da insan orqanizmində immun

sisteminin zəifləməsinə səbəb olur. Mütəlx şəkildə səhər yeməyinə önəm verilməlidir. Səhər qidalanmasına su ilə başlayıb, daha sonra yumurta, pendir, çərəzlərdən istifadə edilməsi tövsiyyə edilir.

Xüsusilə mövsümü meyvə-tərəvzlərdən istifadə edilməlidir. Bu immun sisteminin gücləndirilməsində mühüm rola sahibdir. Uşaqların şəxsi gigiyenasına da diqqət edilməli, evə girdikdə mütəlx şəkildə əlləri yuyulmalı, təmizlənməlidir. Çünki əllərdə olan mikroblar da immun sistemini aşağı salır, orqanizmin çökməsinə səbəb olur. Digər bir məqam isə uşaqların daha çox qapalı yerdə vaxt keçirməsidir. Təbii ki, təmiz hava qəbul edilməməsi, oksigenlə təmasda olmamaq da immun sistemini aşağı salan səbəblər sırasındadır. Mütəlx şəkildə uşaqların hər gün açıq havada gəzməsinə imkan yaradılmalıdır".

S. Hüseynli

"Bakının mənzil bazarında qiymətlər yüksək olaraq qalmaqdadır"

Rusiya-Ukrayna müharibəsinin başlamasından sonra Azərbaycanda da mənzil bazarında qiymət artımı müşahidə edildi. Qiymət artımları özünü həm yeni, həm də ikinci il mənzil bazarında göstərdi". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında millət vəkili Vüqar Bayramov deyib. Onun sözlərinə görə, kirayə qiymətlərində də artımlar oldu: "2023-cü ilin geridə qalan aylarında da mənzil bazarında yenə də qiymətlərdə artım gözləniləndir.

Lakin keçən illər ilə müqayisədə hazırkı vəziyyət daha ürəkəcaandır. Bütün hallarda Azərbaycanın, xüsusilə də Bakının mənzil bazarında qiymətlər yüksək olaraq qalmaqdadır. Bu baxımdan da mənzil bazarında təklifin artırılmasına ehtiyac var".

Səbinə

Ramosun evi qarət edildi

Ispaniyalı futbolçu Serxio Ramosun evi qarət edilib. ABC xəbər verir ki, hadisə sentyabrın 20-də Çempionlar Liqasında "Sevilya" - "Lens" matçı (1:1) zamanı olub. Mənbənin sözlərinə görə, oğurluq vaxtı evdə Ramosun dörd uşağı və onların iki müəllimi olub. Futbolçu özünü həmin an sözügedən görüşdə oynayır, həyat yoldaşı isə işdə olub. Sevilya şəhəri ətrafındakı evdə olan uşaqlar və müəllimlər xəsarət almayıblar.

Xatırladaq ki, 37 yaşlı müdafiəçi bu ay 18 ildən sonra "Sevilya"ya qayıdıb. O, 2005-ci ildə "Sevilya"dan Real"a transfer olunmuşdu.

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseynov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Ölkəmizdə uşaq intiharlarının sayı çoxalır: səbəb NƏDİR?

PSIXOLOQ MÜNASİBƏT BİLDİRDİ

olduğumuzu demirik. Amma həmin məqamlarda bir qədər diqqətli olmalıyıq. İnsanın qarşısına hər cür maneələr çıxa bilər. Mübariz olan insan o maneələrə qalib gəldikdə "Uğurlu insan kimdir?" sualına rahatlıqla cavab verə bilər. Biz bu tip uğurlu insanları gündəmə gətirməli-

yıq. Onun maneələr qarşısında hansı addımları ataraq ölümə qalib gəldiyini qabartmalıyıq. Bunun üçün məktəblərdə praktik psixoloqların yüksək səviyyədə fəaliyyəti təmin olunmalıdır".

A.Ələkbərova sözlərinə davam edərək bildirib ki, ətrafı özünə cəlb etmək istəyi, özünəqapanıqlıq və s. uşaqları intihara sürükləyə bilər: "Eyni zamanda, yeniyetmələr valideynlə effektiv ünsiyyət qura bilmədikləri halda dərk etmədikləri bir şeyin arxasınca gedirlər. Onlar intiharın nə olduğunu dərk etmirlər. Heç onu belə düşünə bilmirlər ki, onlar öldükdən sonra nə olacaq".

Ləman Sərraf

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN KEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 4000